

ιθ'. 1) Τῆς πρὸ ταύτης διατάξεως δοκούσης περὶ ἰδιωτῶν δανειστῶν διαλέγεσθαι καὶ νομοθετησάσης προφέρεισθαι τοὺς λόγους, ἥνικα τοῦτο ἐπιζητοῦσιν οἱ ἐναγόμενοι· συνέβαινε πολλάκις, πολιτικὸν ἢ δημοσίον χρέος ἀπαιτεῖσθαι τινα, καὶ ἐπιζητεῖν προενεχθῆναι τοὺς τῆς πόλεως λόγους ἢ τοὺς τοῦ δημοσίου λόγους^{μ)}. καὶ ἐκέρχρητο μὲν τῇ προλαβούσῃ διατάξει ὁ τοῦτο ἐπιζητῶν ἐναγόμενος· ἀντέλεγον δὲ οἱ τὰ δημόσια ἢ τὰ πολιτικὰ μεθοδεύοντες, φάσκοντες, ἐπὶ μόνων^{ν)} ἰδιωτικῶν λόγων χώραν εἶναι τῇ προλαβούσῃ διατάξει. εἰκότως οὖν καὶ κατὰ τὰξιν ἢ παροῦσα διατάξις νομοθετεῖ, δικαίαν εἶναι τὴν αἴτησιν καὶ τοῦ ἀπαιτουμένου τὰ δημόσια, ἵνα τῶν λόγων τῶν δημοσίων παραγομένων^{ο)} ἀποδειχθῇ^{π)}, πόσον ὑνόματι αὐτοῦ τοῦ ἐναγομένου καταβέβληται. ἐκ^{α)} τῶν δύο οὖν τούτων διατάξεων τοῦτο συνάγεται· ὅτι κἂν ἰδιώτης, κἂν πόλις^{ρ)}, κἂν ὁ δημοσίος λόγος ἐνάγη τινί, δύναται ὁ ἐναγόμενος καλῶς ἐπιζητεῖν, καὶ^{ς)} τοῦ ἰδιώτου^{ι)} δανειστοῦ^{υ)} τοὺς λόγους προενεχθῆναι^{ν)}, καὶ τοὺς πολιτικοὺς ἢ δημοσίους λόγους^{ω)}, ἵνα ἐκ τούτων ἀποδειχθῇ, πόσον^{ξ)} καταβέβληται.

ζ'. Κατὰ πολλοὺς συμβαίνει θεματισμοὺς, ἐπιχοίνα δύο ἢ καὶ πλείονων προσώπων δικαιώματα εἰρεθῆναι· ἢ γὰρ ἐκκληρονομήσαμεν^{υ)} τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον δύο τινέσιν ἢ^{ζ)} πλείονεσιν καὶ πάντα τὰ ἀνήκοντα αὐτῷ μόνῳ δικαιώματα^{α)} γέγονεν ἡμῖν κοινά· ἢ οὐσίαν ἐπιχοίμως ἡγοράσαμεν, ἢ τέλος^{β)} ἐπιχοίμως ἐμισθώσαμεθα· ἢ καὶ τὸ συνεχέστερον προβαῖνον, κοινῶς ἀργυροπράται γέγοναμεν. ἐάν τοιούτων εἰς ἡμῶν τῶν ἐχόντων κοινὰ δικαιώματα βουληθῆι τὰ τούτων ἀντίγραφα λαβεῖν παρὰ τοῦ ταῦτα διακατέχοντος, χρεωστῆ ἀναμφιβόλως ἐκείνος παρασχεῖν εἰς ἀντίγραφον τὰ ἐπίχοίνα δικαιώματα. παρωσιγῶν δὲ τὸ ἀντίγραφον καὶ διακρατῶν αὐτὸς τὸ ἀδθεντικὸν χρεωστῆ ἀσφάλειαν δίδόναι τῷ^{ε)} ἀντίγραφον κομιζομένῳ, ὡς ἐάν ποτε γένηται χρεῖα αὐτῷ^{δ)} τῶν ἀδθεντικῶν δικαιωμάτων, ὅτι προφέρει καὶ δίδωσι τῷ δεομένῳ· ἐν γὰρ δικαστηρίοις οὐ πιστεύεται τὸ ἀντίγραφον, ἀλλ' αὐτῶν τῶν ἀδθεντικῶν δικαιωμάτων δεόμεθα. ἐλθῶμεν οὖν ἐπὶ τὸ προκειμένον.

Ἐγὼ καὶ Παῦλος, ἐξ οἷας θέλεισιν αἰτίας, κοινὰ δικαιώματα ἐκεκτήμεθα. διακατεῖχε δὲ αὐτὰ Παῦλος περιών. συνέβη τὸν Παῦλον δήμευθῆναι, ἢ καὶ ἀδιὰδοχον αὐτὸν τελευτῆσαι. καὶ ἀπλῶς ὁ δημοσίος ὑπεσῆλθε τὸ τοῦ Παύλου πρόσωπον. προσῆλθον οὖν ἐγὼ βασιλεῖ, βουλόμενος παρὰ τοῦ δημοσίου τοῦ διακατέχοντος τὰ ἐπίχοίνα δικαιώματα καὶ ἀντίγραφα λαβεῖν τῶν δικαιωμάτων· καὶ τὴν ἀσφάλειαν τὴν περὶ τοῦ εἰ γένηται καιρός, καὶ αὐτὰ τὰ ἀδθεντικά προενεχθῆναι παρὰ τοῦ δημοσίου. καὶ δεξάμενός μου τὴν αἴτησιν ὁ βασιλεὺς ἀντέγραψεν οὕτως· Ὁ προκουράτωρ τοῦ ἰδικοῦ μου λόγον τῶν δικαιωμάτων, ἃ τινὰ κοινὰ σοι^{ε)} εἶναι μετὰ τοῦ δημοσίου λέγεις, μεταγραπτέων^{ε)} εὐχρέεια κατὰ τὸ ἔθος γενέσθαι κελεύσει. καὶ εἰ ποτε τὸ πρόγμα ἀπαιτήσῃ, πρὸς πίστιν τῆς σῆς ἐναγωγῆς τὴν ὀφείλουσαν παρ' ἡ^{ς)} ἀλλῷ δικαστῇ παρασχεθῆναι τί ποτε τού-

XIX. Cum superior constitutio de privatis creditoribus loqui videatur et rationes proferri decreverit, quando hoc rei desiderent: saepius accidit, ut civitatis vel fiscale debitum ab aliquo petatur isque rationes civitatis aut fisci rationes exhiberi desideret. Et reus quidem, qui hoc desiderabat, utebatur praecedente constitutione: contradicebant autem ii, qui fiscales aut civitatis rationes tractabant, dicentes, in privatis tantum rationibus locum esse praecedenti constitutioni. Recte igitur atque ordine praesens constitutio sancit, iustum quoque esse desiderium eius, a quo pecunia publica petitur, ut rationibus publicis exhibitis probetur, quantum nomine rei solutum sit. Ex duabus igitur istis constitutionibus hoc colligitur, sive privatus, sive civitas, sive fiscalis ratio aliquem conveniat, posse reum iure desiderare, ut tam privati creditoris, quam civitatis vel fiscales rationes exhibeantur, ut ex his constet, quantum solutum sit.

L. 6.
C. II. 1.

XX. Multis casibus contingit, ut instrumenta duabus vel etiam pluribus personis communia sint: vel enim duo pluresve eidem homini heredes exitimus, et omnia ad eum pertinentia instrumenta communia nobis facta sunt: vel bona simul emimus, aut vectigal publicum simul conduximus: aut, quod frequentius contingit, argentariam mensam simul exercuimus. Si quis igitur nostrum, qui instrumenta communia habemus, horum exempla ab eo, qui ea possidet, consequi velit, sine dubio ille instrumenta communia ad describendum proferre debet. Qui autem exemplum tradit et authenticum possidet, ei, qui descripsit, cavere debet, se, si quando authentica instrumenta necessaria ei fuerint, postulanti exhibiturum daturumque: in iudiciis enim fides non habetur exemplo, sed ipsis authenticis indigemus. Veniamus igitur ad id, quod propositum est.

L. 7.
C. eod.

Ego et Paulus, ex quacunq; causa volueris, communia instrumenta habebamus. Ea autem Paulus prosciberetur vel etiam sine successore decederet. Fiscus omnimodo Pauli vicem sustinet. Adii igitur Imperatorem postulans, ut fiscus, qui instrumenta communia possidebat, exemplum instrumentorum mihi praeberet et caveret, si forte necessarium esset, ipsa quoque authentica a fisco exhibitum iri. Et Imperator precibus meis acceptis in hunc modum rescripsit. Procurator privatae meae rationis, instrumentorum, quae communia tibi esse cum fisco dicis, describendorum facultatem secundum morem fieri iubebit: et si quando res exegerit, ad fidem petitionis tuae apud alium iudicem praebendam aliquid eorum instrumentorum proferri, desiderante eo, qui a te convenitur, et

1) Totum cap. 19. in Syn. p. 96. sq. m) ἢ τοὺς τοῦ δημοσίου λόγους in Syn. deest. n) μόνων recte Cod. Coisl. et Syn. Fabr. μόνων. o) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Syn. παραγομένων. p) Syn. ἀποσειχθῆι. q) Inde a verbis ἐκ τῶν δύο οὖν usque ad finem cap. 19. habet Theod. r) Theod. πόλιτις. s) καὶ deest in Syn. t) Syn. ἰδιωτικοῦ. u) δανειστοῦ deest apud Theod. v) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. et Syn. προενεχθῆναι. w) Theod. hic repetit προενεχθῆναι, sed a librario in Cod. MS. Bieneriano cancellatum est. x) Theod. ὅσον. y) Sic reposui pro ἐκκληρονομήσαμεν, quod habet Fabr. Cod. Coisl. variam lectionem non praebet. z) καὶ addit Cod. Coisl. Deest apud Fabr. a) Sic Fabr. Cod. Coisl. δικαιώματα μόνω. b) Cod. Coisl. τέλος. Quam lectionem praeferebam censeo Fabrotianae τελῶς, quia etiam praecedens ἡγοράσαμεν obiectum habeat οὐσίαν, unde probabile sit, etiam ἐμισθώσαμεθα tale obiectum habere. Τελῶς significat denique. c) τὸ addit Cod. Coisl. Deest apud Fabr. d) Fabr. αὐτῷ Cod. Coisl. αὐτῶν. e) Fabr. σοι. Cod. Coisl. σου. f) Cod. Coisl. μεταγραπτέων. Fabr. μεταγραπτέων. Unice vera lectio est μεταγραπτέων. Fabrotiana lectio inepta est. g) Sic Fabr. Cod. Coisl. παρὰ.

των τῶν δικαιωμάτων παρασχεθῆναι^{h)}, ἐπιζητοῦντος τοῦτοⁱ⁾ τοῦ ἐναγομένου παρὰ σοῦ καὶ μὴ πιστευόντος^{k)} τοῖς ἀντιγράφοις, ἵνα τοῦτο γένηται, προστάξει^{l)}.

L. 8.
C. II. 1.

κα'.^{m)} Ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ τίτλου διατάξειⁿ⁾ Πίος ὁ καὶ ο') Ἀντωνίνος ἐνομοθέτησεν, ἄτοπον εἶναι, τὸν ἐνάγοντα ἐπιζητεῖν τὰ τοῦ ἐναγομένου προενεχθῆναι^{p)} συμβόλαια. ἡ δὲ πέμπτη τοῦ τίτλου διάταξις Ἀλεξάνδρου οἷσα^{q)} εἶπεν, ἐξεῖναι τῷ ἐναγομένῳ ἐπιζητεῖν, προενεχθῆναι τοὺς τοῦ ἐνάγοντος λόγους πρὸς σύστασιν τῆς ἀληθείας. Ἐδόκουν τοίνυν ἐναντίαι ἀλλήλαις εἶναι αἱ διατάξεις καὶ μᾶλλον εἶναι ἐπικρατεστέρα ἢ Ἀλεξάνδρου, τουτέστιν ἡ πέμπτη^{r)}, ὡς μεταγενεστέρα τῷ χρόνῳ. ζήτησεως τοίνυν^{s)} περὶ τοῦτου γενομένης^{t)}, αὐτὸς Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς ἀντιγράφει οὕτως.

Καὶ ἄτινα παρὰ τοῦ Θεοῦ Ἀντωνίνου τοῦ πατρὸς καὶ ἄ τινα παρ' ἐμοῦ ἀντιγράφῃ, τοῖς τοῦ δικαίου καὶ τοῖς τοῦ νομίμου^{u)} λογισμοῖς συνάδουσιν· οὐδὲ γὰρ ἐναντίαι^{v)} εἰσὶν, ἢ ἀπέδουσαι ἀλλήλων· ὁπότε πολλῆ ἔστιν ἡ διαφορὰ ἐκ τοῦ μέρους ἐκείνου^{w)}, ὅς τί ποτε ἀπαιτεῖ, καὶ ὅς τῇ τοῦ δόλου παραγραφῇ ἀπωθεῖσθαι^{x)} δύναται ἐκ τῆς ἰδίας ἀπαιτήσεως, λόγοι προενεχθῆναι^{y)} ἐπιζητοῦνται, δι' ὧν ὁ ἐναγόμενος φιλονεικεῖ δύνασθαι ἐπιστῆναι τῇ ἀληθείᾳ· ὅπερ δηλαδὴ καὶ γίνεσθαι αὐτῇ ἢ τοῦ πράγματος δικαιοσύνη συμβουλευεῖ· εἰ μὴ τι παρ' ἐκείνου τοῦ ἀπαιτουμένου τί ποτε λόγοι προενεχθῆναι ἐπιζητοῦνται, τουτέστι παρὰ τοῦ ἐναγομένου· ὁπότε ἐν τούτῳ τῷ θεματι οὐ χροὶ τὴν ἀρχαιογονίαν τῆς ἀπαιτήσεως ἐκ τῶν δικαιωμάτων ἐκείνου τοῦ ἐναγομένου ἰσχυροποιεῖσθαι^{z)} καὶ θεμελιοῦσθαι.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΘ'.

Περὶ τοῦ οἵτινες^{a)} πρόσωπον ἐν ταῖς δίκαις νόμιμον ἔχουσιν^{b)} ἢ οὐ. καὶ περὶ τοῦ ὅπως μηδεὶς ἄκων κινεῖν ἢ κατηγορεῖν ἀναγκάζεται^{c)}.

L. 1.
C. III. 6. α'.^{d)} Ἐὰν ἄνηβος ἦεν ἐπιτρόπου ἀθθεντίας^{e)} μετὰ τινος δικάσεται, οὐκ ἔρρωται ἢ ἀπόφρασις.

L. 2.
C. eod. β'. Ἐν^{f)} τοῖς ἰδιωτικοῖς δικαστηρίοις καὶ ὁ ἄνηβος μετὰ ἐπιτροπικῆς ἀθθεντίας^{g)} καλῶς ἐνάγει καὶ^{h)} ἐνάγεται, καὶ ὁ νέος κατὰ συναίνεσιν τοῦ κουράτωροςⁱ⁾ καλῶς ἐνάγεται.

L. 3.
C. eod. γ'. Ἐν^{k)} τῷ περὶ τῆς^{l)} προσκαίρου νομῆς δικαστηρίου οἰονδήποτε πρόσωπον δικαζόμενον δεχόμεθα^{m)}. ὅτε δὲ ὡς θέλων τις ἐπιλαβέσθαι νομῆς ποιεῖται τὴν περὶ αὐτῆς αἴτησιν, οὐδὲν ἀδικεῖται τὸ ἕτερον μέρος ἐκ τοῦ τοῦτον συναρπάσαι· ἐπειδὴ χωρὶς ἐννόμου προσώπου ἄρχεται ἢ δίκη γυμνάζεσθαι· οὐδὲνⁿ⁾

fidem exemplis non adhibente, ut id fiat, praecipiet.

XXI. In prima tituli constitutione Pius, qui et Antoninus, sancivit, absurdum esse, ut actor exhiberi sibi instrumenta rei desideret. Quinta vero tituli constitutio, quae Alexandri est, ait, licere reo desiderare, ut exhibeantur actoris rationes, ut de veritate constet. Videbantur igitur haec constitutiones invicem pugnare, magisque obtinere debere legem Alexandri, hoc est quintam, utpote tempore posteriorem. Quaestione igitur hac de re exorta ipse Alexander Imperator ita rescribit.

Et quae a Divo Antonino, patre meo, et quae a me rescripta sunt, cum iuris et aequitatis rationibus congruunt: nec enim diversa sunt, vel discrepantia; cum multum intersit, utrum ex parte eius, qui aliquid petit, quique doli exceptione submoveri a petitione sua potest, rationes promi desideretur, ex quibus reus veritatem constare posse contendit, quod utique fieri ipsa rei aequitas suadet: an vero ab eo, qui aliqua de re convenitur, rationes exhiberi petantur: quando hoc casu non oportet originem petitionis ex instrumentis eius, qui convenitur, confirmari atque fundari.

TITULUS XIX.

De his, qui legitimam personam in iudiciis habeant vel non: et ut nemo invitus agere vel accusare cogatur.

I. Si pupillus sine tutoris auctoritate cum aliquo litigarit, sententia non valet.

II. In privatis iudiciis et pupillus auctoritate tutoris recte agit et convenitur, et adultus consensu curatoris recte convenitur.

III. In momentariae possessionis iudicio quamcunque personam litigantem admittimus. Cum autem quis possessionem adipisci volens eius petitionem instituit, non laeditur altera pars ex huius obreptione: quoniam sine legitima persona lis exerceri coepit: nihil autem opitulatur, si in quacunque causa solus mi-

h) Sic Fabr. Cod. Coisl. προενεχθῆναι. i) τοῦτο Fabr. Deest in Cod. Coisl. k) Sic Fabr. Cod. Coisl. πιστεύσαντες. l) Sic bene Cod. Coisl. Fabr. προστάξει. m) Cap. 21. totum habet Syn. p. 97. n) Sic Fabr. et Syn. Cod. Coisl. Ἐν τῷ τεσσαρεςκαιδέκτω κεφαλαίῳ τοῦ παρόντος τίτλου. o) Πίος ὁ καὶ Ἀντωνίνος Fabr. Cod. Coisl. Ἀντωνίνος. Syn. καὶ ὁ Ἀντωνίνος. p) Sic Fabr. et Syn. Cod. Coisl. προενεχθῆναι. q) Sic Fabr. et Syn. Cod. Coisl. τὸ δὲ ὀκτωκαιδέκατον κεφάλαιον Ἀλεξάνδρου ὄν. r) τουτέστιν ἡ πέμπτη Fabr. et Syn. et Cod. Coisl. habent, licet hic antea locum Basilicorum, non Codicis Iustiniani laudaverit. s) Syn. οὐν. t) Sic Fabr. et Syn. Cod. Coisl. γενομένης. u) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Syn. νόμου. v) Illud femininum ἐναντίαι et ἀπέδουσαι fortasse ita explicandum, ut subintelligas αἱ ἀντιγραφαί. w) ἐκείνου addit Cod. Coisl. et Syn. Deest ap. Fabr. E Coisl. Coisl. in textum recepit, quum magis perspicue sic se habere videatur oratio. x) Syn. ἀπαιτεῖσαι. y) Sic Fabr. et Syn. Cod. Coisl. προενεχθῆναι. z) Syn. ἰσχυροποιεῖσαι. a) Cod. Coisl. et index titulorum ei praefixus et Theod. hic inserit νόμιμον, et postea omittit. Fabr. ut in textu. b) Theod. ἔχουσι. c) Sic recte Cod. Coisl. et Theod. Fabr. et index titulorum Coisl. ἀναγκάζεσθαι. d) Cap. 1. habet Theod. e) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. ἀθθεντίας. f) Cap. 2. habet Theod. g) Sic Fabr. Cod. Coisl. μετὰ ἐπιτρόπου ἀθθεντίας. Theod. ut Cod. Coisl. nisi quod habet ἀθθεντίας. h) ἐνάγει καὶ Fabr. et Theod. Deest in Cod. Coisl. i) Theod. τοῦ κουράτωρος. k) Cap. 3. totum habet Theod. l) τῆς recte addit Cod. Coisl. Deest apud Fabr. et Theod. m) Theod. δεχόμεθα. n) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Theod. οὐδὲν.

δὲ ο) βοηθεῖ τὸ ὑπομνησθῆναι ἐν ρ) οἰαδήποτε ὑποθέσει μόνον καθ' ἑαυτὸν τὸν ἐλάττονα· μᾶλλον γὰρ τὸν κουράτωρα^{α)} καὶ μὴ τὸν κουρατωρευόμενον ἐχρῆν ὑπομνησθῆναι.

δ'. ρ) Οὐδείς οὐδὲ χρηματικὴν δίκην κινεῖν, οὐδὲ ἐγκλημα γυμνάζειν κατὰ τινος ἀναγκάζεται, μὴ βουλόμενος.

nor conventus fuerit: curatorem enim potius, quam eum, qui sub cura erat, conveniri oportebat.

IV. Nemo civilem actionem movere, vel accusationem adversus aliquem exercere invitus compellitur. L. I. C. III. 7.

Τ Ω Ν Β Α Σ Ι Λ Ι Κ Ω Ν
BIBΛΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ^{α)}.

BASILICORUM
LIBER VIII.

TITΛΟΣ Α'.

Περὶ τοῦ συνηγορεῖν^{β)}.

α'. Οὐλπ. γ). Τρεῖς εἰσι τάξεις τῶν μὴ δυναμένων συνηγορεῖν. οἱ μὲν γὰρ δ) εἰς τὸ παντελές^{ε)} κωλύονται· οἱ δὲ ὑπὲρ μόνων^{ς)} ἑαυτῶν συνηγοροῦσιν· οἱ δὲ ὑπὲρ ἑαυτῶν, καὶ ἄλλων.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἀνάγνωθι βιβλ. α'. τίτλ. ις'. διγ. θ'. ς).

ἘΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπὶ μὲν τοῖς ἄλλοις ἄπεισι ἐδίκτοις τῶν ὑπερόων μᾶλλον ὁ πρῶτος προσεοήθη, τὸ περὶ τῶν ἀγνοουμένων διαλεχθεῖς, καὶ περὶ τῆς τῶν ὑποτροπυμένων ἐκδόσεως, φυλάξας καὶ τὰ πακτα, τὰ μεταξὺ δύο τινῶν, ἢ καὶ πλειόνων γεγενημένα· βοηθεῖ δὲ καὶ τοῖς φόβον ἢ δόλον παθοῦσι, καὶ τοῖς ἐλάττοις τῶν κέ. ἐνιαυτῶν, ἐνθ' ὅτε καὶ τοῖς μείζοσι. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὡς εἶπον, ἐδίκτων. ἐν τούτῳ δὲ τῷ ἐδίκτῳ τοῦ καλῶς^{η)} ἔχοντος λογισμοῦ, καὶ τῆς ἑαυτοῦ μᾶλλον ἀξίας, καὶ

TITULUS I.

De postulando.

I. Ulp. Tres sunt ordines eorum qui postulare non possunt. Quidam enim in totum prohibentur: quidam autem pro se tantum postulant: quidam et pro se, et pro aliis nominatim expressis. L. I. §. 1. D. III. 1.

SCHOLIUM.

Lege lib. I. tit. 16. dig. 9.

INTERPRETATIO.

Alii quidem edictis omnibus Praetor potissimum iurisdictioni suae subiectis consuluit, ea, quae ad tergiversantes vel contumaces, et instrumentorum editionem pertinent, enarrans, pacta quoque servans inter duo pluresve inita: subvenit vero et metu aut dolo laesis, et minoribus XXV annis, aliquando etiam maioribus. Haec igitur aliis, ut dixi, edictis. Hoc vero edictum Praetor proposuit habendae rationis causa, suaeque dig-

ο) δὲ Fabr. et Theod. Deest in Cod. Coisl. ρ) ἐν deest apud Theod. γ) Theod. κουράτωρα. ρ) Cap. 4. habet Theod.

α) In hoc Basilicorum libro edendo secutus sum eam, quam David. Ruhnkenius, vir inter philologos celeberrimus et huius Basilicorum libri editione apud Iureconsultos clarus, e Codice MS. bibliothecae Lugduno-Batavae curavit textus et scholiorum Thalelaei, Theodori, Stephani, Cyrilli aliorumque Ictorum Graecorum editionem, quae exhibetur in Meermani Thes. iur. T. III. p. 1—44. et T. V. p. 1—84. et separatim recusa est in Operis Basilici Fabrotiani Supplemento. Lugd. Bat. 1765. fol. Simillimus Codici Lugduno-Batavo, ex quo Ruhnkenius hunc librum edidit, est Cod. Ms. quem in Hispania sibi comparavit Cl. Haenel, Antecessor Lipsiensis, cuius accuratorem descriptionem in praefatione huic Basilicorum editioni praemissa invenies. Accurata huius Codicis collatione instituta lectiones diversas ex ea notavi, eumque brevitatis causa nota Cod. Haen. insignivi. Praeterea subiectas reperies lectiones varias e Cod. Coisl. 151. desumptas et e Theodori Hermopolitae Codice MS. a Cel. Frid. Aug. Bienero liberaliter mecum communicato, quorum omnium accuratam descriptionem in praefatione invenies. Scholia in Fabroti editione exhibita post titulum utrumque huius libri typis describenda curavi, quum haec, quae Ruhnkenius edidit, longe sint locupletiora et tanta scholiorum a Ruhnkenio et Fabroti editorum diversitas, ut haec ab illis separari necessarium videatur. Cod. Coisl. 151. nulla scholia exhibet. Verba textus scholiis illustrata in Cod. Leidensi Ruhnkenii plerumque scholiis praefixa reperiuntur, unde ea quoque a Ruhnkenio scholiis praemissa et unciis inclusa sunt. Cod. Haen. saepius signis tantummodo ante scholia positis lectorem ad textus verba, quae scholiis illustrantur, remittit; interdum tamen etiam verba ipsa textus scholiis praefigit. Notas a Ruhnkenio subiectas repetii et litera R. nomen Ruhnkenii indicante notavi. β) Basil. Fabr. περὶ συνηγορῶν ἦτοι δὲ ποστούλιάνδο. Synops. Basilic. Lib. VIII. Tit. I. pag. 99. περὶ συνηγορῶν καὶ τίνες κωλύονται συνηγορεῖν. R. Cod. Haen. βιβλίον ὄρθοον τῶν βασιλικῶν τίτλος πρῶτος περὶ συνηγορῶν. βιβλίον γ'. τῶν διγέστων τίτλος α'. κεφάλαιον α'. et ad verba περὶ συνηγορῶν addit: οὗτος ὁ τίτλος ἔκτος ἐστὶ τοῦ δευτέρου βιβλίου τοῦ κώδικος. Cod. Coisl. et Theod. περὶ συνηγορῶν. γ) Cod. Haen. Οὐλπιανού. δ) γὰρ deest in Basil. Fabr. In omnibus reliquis est. ε) Cod. Haen. pro εἰς τὸ παντελές habet παντελῶς. f) Syn. μόνων. g) Cod. Haen. διγέστον ἔνατον. η) Dubito, an interpres Graecus illa, habendae rationis causa in L. I. pr. h. t. satis ceperit. Versio certe eius ipsis Ulpiani verbis obscurior est. Respicitur haud dubie ad actionem forensem digne exercendam, atque adeo significatur, Praetorem hoc edicto cavisse, ut disceptationes forenses recte atque ordine fierent, eoque ipso dignitas magistratus sarta tecta servaretur. Quam interpretationem debeo Gerlaco Schellinga, Icto elegantissimo et singulari praedito iudicii acumine. R.

τοῦ οἰκείου κόσμου πρόνοιαν ἐποιήσατο. διὰ¹⁾ γὰρ τοῦ παρόντος ἐδίκτου κέλευει μὴ χυθῆναι, μηδὲ τοὺς τυχόντας ἐπὶ τὸ βῆμα τὸ ἀρχικὸν παρῆναι τε καὶ συνηγορεῖν²⁾. καὶ διὰ τοῦτο τρεῖς ὁ πρῶτος ἐποιήσατο τάξεις· ὃν ἐν μὲν τῇ πρώτῃ κωλύει τινάς καθόλου συνηγορεῖν³⁾, μῆτε ὑπὲρ ἑαυτῶν, μῆτε ὑπὲρ ἐτέρων τινός· ἐν δὲ τῇ δευτέρῃ⁴⁾ καταλέγει τινάς ὑπὲρ μὲν ἑαυτῶν δυναμένους δικολογεῖν, οὐκ ἐπὶ δὲ ὑπὲρ ἐτέρων. ἐν δὲ τῇ τρίτῃ τινάς ἀπαριθμεῖται δυναμένους καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ ὑπὲρ ἐτέρων, πλὴν οὐ πάντων, ἀλλὰ φανερῶν προσώπων δικολογεῖν. ποστούλαγε δὲ ἐστὶ τὸ ἐκθέσθαι τινὰ τὸν οἰκείον ἢ τὸν τοῦ φίλου σκοπὸν παρὰ τῷ ἔχοντι δίκαιον ἰουρισδικτίονος, ἢ τὸ ἀντιλέγειν σκοπῶν ἐτέρου τινός· τοῦτέστιν ἀντισυνηγορεῖν ἐτέρῳ τὸν οἰκείον ἐπιθεμένην σκοπῶν.

L. 1. §. 2. Συνηγορήσαι⁵⁾ ἐστὶ, τὸ προθεῖναι τὴν οἰκείαν ἐν D. III. 1. δικαστηρίῳ θέλησιν, ἢ τὴν τοῦ φίλου παρὰ τῷ ἔχοντι δικαιοδοσίαν· ἢ τῇ ἐτέρου⁶⁾ θελήσει ἠπειπεῖν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΕΝΑΝΤΙΟΥ⁷⁾.

Συνηγορία ἐστὶ καὶ τὸ οἰαδῆποτε⁸⁾ χορηγῶσαι σπουδῇ πρὸς τὸ λέγειν τὰ δέοντα⁹⁾. ὡς βιβλ. ν. τίτλ. ιγ. διγ. α. ἐν ᾧ φησιν, ὅτι συνηγορός ἐστίν, ὁ τῇ δίκῃ παραγωνόμενος, οὐ μὴν ὁ τραπαλίζων. ἐν δὲ τῷ δ. διγ. τοῦ β. τίτλ. τοῦ λθ'. βιβλ. φησὶν, ὅτι τὸ ποστούλαγε κυρίως ἐστὶ τὸ ἐπὶ βήματος αἰτῆσαι.

L. 1. §. 3. 4. Εἰς τὸ παντελὲς κωλύεται συνηγορεῖν ὁ μὴ πλη- D. eod. ρώσας τὸν ἑπτακαιδέκατον¹⁰⁾ ἐνιαυτῶν, καὶ ὁ παντελῶς μὴ ἀκούων. οὐ μόνους¹¹⁾ δὲ τούτοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις¹²⁾ ἐξ ἐτέρας αἰτίας μὴ ἔχουσι συνηγόρους, ἢ κατὰ περιδρομήν, ἢ φόβον τοῦ ἀντιδίκου, δίδωσιν ὁ πρῶτος.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ζῆτει βιβλ. ζ. τίτλ. β. κεφ. μα. w) Ζῆτει τοῦ β. τίτλ. κεφ. . . περὶ τὸ τέλος.

ἢ κατὰ περιδρομήν] Ζῆτει κεφ. ιζ. πρὸς τὸ τέλος x).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Προσίμωον ὁ πρῶτος ἐποιήσατο ἀπὸ τῶν μὴ δυναμένων καθόλου δικολογεῖν. καὶ ἐν τούτῳ τῷ ἐδίκτῳ, ἢτοι ἐν τῇ πρώτῃ τάξει, καθ' ἣν κωλύει τινάς πάντῃ συνηγορεῖν ἢ τὴν παιδιώδη ἡλικίαν, ἢ τὴν συμφορᾶν¹³⁾ παρητήσατο¹⁴⁾. τοῦτέστιν, ἐκώλυσε τινάς καθόλου συνηγορεῖν, ἢ διὰ τὴν μειωκιώδη ἡλικίαν, ἢ διὰ τὴν συμφορᾶν. καὶ διὰ μὲν τὴν παιδιώδη ἡλικίαν, δι' ἣν τὸν μῆτω πληρώσαντα τοὺς ἑξ. ἐνιαυτούς, κωλύει δικολογεῖν. τῷ γὰρ ἀφαιμένῳ τοῦ ἡ. ἐνιαυτοῦ, συνηγορεῖν ἐπιτρέπει· καθ' ἃ καὶ ἐν τῷ ε. τίτλῳ τῆς α. ἰστοῖται μεμνημένος. ταύτην γὰρ ἐλογίσαστο καὶ ἐνόμισε τὴν ἡλικίαν ὁ πρῶτος ἰκανὴν εἶναι εἰς τὸ δημοσίον προΐεμαι τε καὶ πολιτεύεσθαι. λόγος τοιγαροῦν, ὅτι Νέρβας ὁ τοῦ Νέρβα υἱός, ταύτης ὡν τῆς ἡλικίας, ἢ καὶ ὀλίγῳ μείζων, δημοσίῳ προσήλθε, καὶ περὶ νόμων ἀπεκρίνατο¹⁵⁾. ἐν μὲν τῇ α. καθάπερ εἴρηται, τάξει κωλύει πάντῃ δικολογεῖν ὁ πρῶτος, ἢ διὰ τὴν μειωκιώδη ἡλικίαν, ὡς τὸν μῆτω ἀφαιμένον τῶν ἡ. ἐνιαυτῶν, ἢ διὰ τὸ πάθος, ὡς τὸν κωφόν. κωφὸν δὲ λέγω, τὸν καθάπαξ μὴ ἀκούοντα. οὔτε γὰρ εἶδει συνηγορεῖν συγχωρεῖσθαι τὸν μὴ δυναμένον τοῦ ἄγοντος διαλαλιᾶς ἀπακούειν· ὅπερ αὐτῷ καὶ ἐπικίνδυνον ἤμελλε γίνεσθαι. τῆς γὰρ ἀρχικῆς εἰ μὴ ἀπακούει διαλαλιᾶς, ἴσως ἂν ἤμελλεν αὐτῷ ποινὴν ἐπιφέρειν ὁ πρῶτος, ὡς ταῖς

nitatis tuendae, et decoris causa. Cavet enim, ne promiscue, et sine delectu omnes ad magistratus tribunal postulandi causa procedant. Eum in finem tres fecit ordines: in quorum primo quosdam in totum postulare prohibet, tam pro se ipsis, quam pro alio quoquam: in secundo autem quosdam recenset, qui pro se quidem postulare possunt, pro aliis non possunt: in tertio denique quosdam enumerat, qui pro se, et pro aliis, non tamen pro omnibus, sed pro certis duntaxat personis, postulare possunt. Postulare autem est, exponere suum vel amici desiderium apud eum, qui iurisdictioni praeest, vel alterius desiderio contradicere, id est, respondere alteri suum exponenti desiderium.

Postulare est, voluntatem suam, vel amici sui, in iure apud eum, qui iurisdictioni praeest, exponere: vel alterius voluntati contradicere.

ENANTIOPHANS INTERPRETATIO.

Advocatum agere etiam est, causis agendis quoquo studio operari, ut lib. 50. tit. 13. dig. 1. ubi dicitur, advocatum eum esse, qui causae agendae adest, non etiam qui tractat. In dig. autem 4. tit. 2. lib. 39. dicitur postulare proprie esse, pro tribunali petere.

In totum postulare prohibetur, qui decem et septem annos in totum non complevit, et qui prorsus non audit. Non solum autem his Praetor dat advocatum, sed et aliis, qui alia de causa patronum non invenerunt, vel ambitione adversarii, vel metu.

SCHOLIUM.

Quaere lib. 7. tit. 2. cap. 41. Quaere tit. 2. cap. . . circa finem.

vel ambitione] Quaere cap. 17. circa finem.

INTERPRETATIO.

Initium Praetor fecit ab his, qui in totum postulare prohibentur: et hoc edicto, vel in hoc primo ordine, quo quosdam in totum postulare vetat, aut pueritiam aut casum excusavit, id est, quosdam in totum advocatorem praestare prohibuit, vel propter aetatem puerilem, vel propter casum. Propter pueritiam; dum eum, qui annos XVII non in totum complevit, causas agere vetat. Nam eum, qui XVIII. annum attigit, ad postulandum admittit; sicut lib. 1. Inst. tit. 6. didicisti. Hanc enim aetatem Praetor moderatam ratus est ad procedendum in publicum, et ad civilia munia obeunda. Qua aetate aut paulo maiore fertur Nerva, Nervae filius, in publicum processisse, et de iure responsitasse. In primo, ut dictum est, ordine Praetor in totum postulare prohibet, vel propter puerilem aetatem, XVIII. annis minorem, vel propter casum, surdum. Surdum dico, qui prorsus non audit. Neque enim oportebat postulationem illi concedi, qui Praetoris decretum exaudire nequit: quod etiam ipsi erat periculosum futurum. Nam non exaudito Praetoris decreto, quasi non obtemperasset, forte poena ut contumax plecteretur. His vero in totum

i) Haec usque ad προσώπων δικολογεῖν in Scholiis Basilicorum etiam reperias; unde lacunam, quae in Codice nostro erat a priore συνηγορεῖν usque ad posterius, explevimus. Constat, infinitas prope lacunas ortas esse ex similibus principiis et finibus periodorum. Leves praeterea in verbis differentiae sunt, v. c. προσεῖναι pro παρῆναι, quas singulas indicare haud operae pretium videtur. R. k) Cod. Haen. addit: μῆτε ὑπὲρ ἑαυτῶν, μῆτε ὑπὲρ ἐτέρου τινός. l) Verba καὶ διὰ τοῦτο τρεῖς ὁ πρῶτος ἐποιήσατο τάξεις· ὃν ἐν μὲν τῇ πρώτῃ κωλύει τινάς καθόλου συνηγορεῖν, desiderantur in Cod. Haen. m) Cod. Haen. β. n) συνηγορήσαι cum Rubkenio Cod. Coisl. Haen. et Theod. Solus Fabr. habet συνηγορεῖν. o) Cod. Haen. ἐπιπέ- ρων. p) Qui hic et deinceps Graecis nostris Ἐναντίος, Basilicis dicitur Ἐναντιοφανής. Atque ita cum vocare malui. Vid. Suaresii Notit. Basil. p. 8. Ceterum haec Interpretatio etiam in Basilicis reperitur, omisso tamen Enantiophanis nomine. R. q) Cod. Haenel. οἰαδῆποτε sine iota subscripto. r) Cod. Haenel. post verba πρὸς τὸ λέγειν τὰ δέοντα addit ἢ σὺν τῷ μὴ δέοντα. s) Syn. ιζ. pro ἑπτακαιδέκατον. t) Fabr. μόνους. Cod. Coisl. Haenel. Theod. Syn. μόνους. u) Fabr. Syn. Theod. post ἄλλοις addunt τοῖς. v) Cod. Haen. ἔβδομον. w) Cod. Haen. κεφάλαιον τεσσαρακοστὸν πρῶτον. x) Cod. Haen. πρὸς τῷ τέλει. y) Cod. Haen. διὰ τὴν συμφορᾶν. z) παρητήσατο. i. e. excusavit, non excusavit, quod frustra hic obtrudebat Cuiac. Observ. L. XXVI. cap. 38. bene refutatus ab illustri Bynkershoekio Observ. L. IV. cap. 11. R. a) Ergo rectius Graeci, quid sit de iure responsitare, intellexere, quam hi, qui contra naturam verborum frequentativorum responsitare minus esse putabant, quam respondere. Vid. Menag. Amoen. I. C. cap. 2. et Bynkersh. l. c. Idem verbum librariorum etiam hoc loco offendit. Nam Codices Mss. Pandectarum Campensis et Meermanianus exhibent, respondisse. R.

ἀρχικαῖς μὴ πειθόμενῳ κελύσει. τούτοις δὲ πάντως δικολογεῖν κωλύσας ὁ πραιτωρ δίδωσιν αὐτοῖς συνηγορούς τοὺς ὀφείλοντας εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτῶν· καὶ οὐ μόνον τούτοις, ἀλλὰ καὶ παντὶ μὴ ἔχοντι συνηγορον διὰ τὴν ἐναντίου ἀβιτίωνα, ἧτοι περιδρομῆν, ἢ διὰ τὸν φόβον. τί γὰρ, ὅτε δυνατὸς ἦν, ὄν ἐδεδείκναι ἀπαντες; καὶ σημειώσαι, ὅτι τοῖς μὴ ἔχουσι δικολόγους, ὁ ἀρχὸν παρέχειν ὀφείλει τοὺς ὀφείλοντας τούτοις συνηγορεῖν.

ΤΟΤ ΑΝΩΝΥΜΟΤ.

Ὁ δὲ τοῦ ἡ'. ἀφάμενος συνηγορεῖ, ὡς ἴστυ. b) α'. τίτλ. ζ'. οὐ μὴν καὶ δικάζει, ὡς βιβλ. δ. τίτλ. η'. διγ. c) μα'.

ΤΟΤ ΑΥΤΟΤ.

Ὅμοιως βιβλ. α'. τίτλ. ιζ'. διγ. θ'. ἀνάγνωθι καὶ βιβλ. β'. τοῦ κωδ. d) τίτλ. ζ'. διατ. ζ'. καὶ βιβλ. α'. τίτλ. λζ'. διατ. ε'.

Ἐπὲρ μόνων ἑαυτῶν συνηγοροῦσι γυνή e) καὶ τυφλός f). ἢ γυνή γὰρ οὐ μετέχεται ἀνδρείον ὀφφίκιον. ὁ τυφλός δὲ καὶ g) δικάζειν δύναται, καὶ οὐκ ἀποκινεῖται h) συγκλήτου· ἀρχὴν δὲ νέαν οὐκ ἐγχειρίζεται· ἦν μέντοι πρὸ τοῦ πάθους εἶχε, μένει ἔχων.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ὁ τυφλός δὲ καὶ δικάζειν δύναται, καὶ μᾶλλον δικάζει οὐτός, ἢ α (μὴ βλέπων i) τὰ πρόσωπα φιλοπροσώπη· ζῆται βιβλ. β'. τίτλ. γ'. κεφ. β'.

ἙΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐν τῇ δευτέρῳ τάξει προτίθεται καὶ ἐκείνων ἐδίκτον, οἷτινες ἐτέροις συνηγορεῖν οὐδὲ δύναται k). καὶ ἐν τούτῳ τῷ ἐδίκτῳ ὑπεξέλειν ὁ πραιτωρ τὴν φύσιν τε καὶ τὴν συμφορὰν ἧτοι τὸ πάθος· ἐσημειώσατο δὲ πρὸς τούτους, καὶ οὐ συνεζήρησεν ὑπὲρ ἐτέρων συνηγορεῖν (καὶ l) τὰ ἐπὶ ἀσχορήτῃ ἐπίσημα πρόσωπα m). τούτεστιν, ἐν τῇ δευτέρῳ n) κωλύει τινὰς ὁ πραιτωρ συνηγορεῖν ὑπὲρ ἐτέρων, ἢ διὰ τὴν φύσιν, ἢ διὰ τὴν τῶν προσώπων ἀσχορήτῃ. διὰ μὲν οὖν τὴν φύσιν, κωλύει τὰς γυναῖκας ὑπὲρ ἐτέρων συνηγορεῖν· ἢ α (μὴ o) παρὰ τὴν αἰδῶ τὴν γυναικίαν πρόπευσαν φύσει, δίκαις ἀλλοτριῶν ἐαντίας παρεμβάλλουσι, καὶ ὀφφίκιον ἀνδρὶ (καὶ p) μόνῳ πρέπον πληρώσασιν. καὶ ὁ μὲν πρόχειρος ἐπὶ τῇ γυναικί τῆς κωλύσεως λογισμὸς οὗτός ἐστιν· ἢ α (μὴ παρὰ τὴν αἰδῶ τὴν γυναικίαν φύσει ἀμύδουσαν, καθ' ἃ εἴρηται, δίκαις ἀλλοτριῶν ἐαντίας παρεμβάλλουσι, καὶ ἀνδρικοῖς ὀφφικίοις λειτουργῶσι. τὴν μέντοι ἀρχὴν καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ τὰς γυναῖκας ὑπὲρ ἐτέρων μὴ συνηγορεῖν, Καρφάνια τις ἐχορήγησεν, ἀναιδεστάτη γυνή q) συνηγοροῦσα γὰρ ἀναιδῶς, πολλὰς ὀχλοῦσα τε καὶ ἐπιμετρομένη τοῖς ἀρχούσι, πρόσφασιν τῷ παρόντι δέδωκεν ἐδίκτον. διὰ μὲν οὖν τὴν φύσιν, συνηγορεῖν ὑπὲρ ἐτέρων αἱ γυναῖκες κωλύονται· διὰ δὲ τὸ πάθος, οἱ τῶν ὀφθαλμῶν ἐστερημένοι· ἐπειδὴ μὴ δυνάμενοι τὰς προτομὰς ἧτοι τὰς θήκας r) καὶ τὰ

postulare prohibitis Praetor dat advocatos, qui pro iis causam dicant: neque his solum, sed et si quis alius sit, qui ambitione adversarii, vel metu, patronum non invenit. Quid enim, si tanta auctoritate polleret, ut omnibus esset terrori? Observa, Praetorem his, qui advocatis destituuntur, dare oportere, qui iis patrocinium praestare tenentur.

ANONYMI.

Qui annum XVIII. attigit, recte postulat, ut lib. I. Inst. tit. 6. neque tamen iudicis officio fungitur, ut lib. 4. tit. 8. dig. 41.

EIUSDEM.

vel metu] Similiter lib. I. tit. 16. dig. 9. Lege et lib. 2. Cod. tit. 6. const. 7. et lib. I. tit. 36. const. 1.

Pro se tantum postulant mulier et coecus. Mulier L. I. §. 5. enim virili officio non fungitur. Coecus vero et iudicandi officio fungi potest, nec senatu movetur: ad novum autem magistratum etsi non adspirat, coeptum tamen ante vitium retinet.

SCHOLIUM.

Coecus vero iudicare potest, tantoque iudicabit magis, quod, cum personas videre nequeat, nec illarum habeat rationem. Quaere lib. 2. tit. 3. cap. 2.

INTERPRETATIO.

Secundo loco in eos edictum proponitur, qui pro aliis ne postulent: quo edicto Praetor excepit sexum et casum, sive vitium. Notavit praeterea, neque permisit pro aliis postulare personas turpitudine notabiles, hoc est, secundo loco Praetor quosdam patrocinium aliis praestare vetat, vel propter sexum, vel propter personarum turpitudinem. Propter sexum, feminas pro aliis postulare prohibet, ne contra pudicitiam sexui congruentem, alienis causis se immisceant; ne officio, quod solos viros decet, fungantur. Feminae cur prohibeantur, ratio in promptu haec est, ne contra verecundiam, sexui convenientem, ut diximus, alienis se ingerant litibus, ne, quod virorum est, capessant. Origo vero et causa, cur mulieribus pro aliis postulare interdictum sit, a Carfania quadam, impudentissima femina, arcessenda est; quae cum inverecunde postulandi munere fungeretur, saepenumero turbas ciendo, incusandoque Magistratum, praesenti Edicto ansam dedit. Propter sexum igitur, feminae pro aliis causam dicere prohibentur: propter vitium, utrisque luminibus orbati; qui cum imagines Imperatorum, vel statuas, et Magistratus insignia videre non possint, in postulando impudentiores sunt,

b) Cod. Haen. ἴστυτούτων. Legendum in eo est ἴστυτούτων. c) Cod. Haen. διγέστον. d) Cod. Haen. κώδικος. e) Theod. συνηγοροῦσαν γυναῖκες. f) Theod. τυφλοί. g) καὶ ap. Fabr. deest. h) Fabr. addit τῆς. i) Ridiculum in re seria commentum; quod non Thalelaeo, aut huius similibus, sed recentiori cuidam magistello deberi credas. Nescio, an Iustitia Dea animo eius obversata sit, quae obvolutis oculis, eadem de causa, pingi fingive solet. Plutarch. de Is. et Osir. pag. 25. ed. Squir. Ἐν δὲ Θίβραις εἰκόνας ἦσαν ἀνακείμεναι δικαστῶν ἄχειρες· ἢ δὲ τοῦ ἀρχιδικαστοῦ, καταμένουσα τοῖς ἄμμασιν, ὡς ἄδωρον ἡμᾶ τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀνέντευκτον οὖσαν. Sed hoc non agimus. Cf. Franc. Duaren. Disp. Anniv. I. 23. R. k) Cod. Haen. δύννηται. l) Etiam Cod. Haen. καὶ. Recte illud uncis inclusit Ruhkenius. m) In MSto erat πράγματα. Sed res ipsa loquitur, πρόσωπα corrigendum esse: quod recepi. Error e scribendi compendio natus videtur. R. Etiam Cod. Haen. πράγματα. Licet autem uterque Cod. MS. consentiat, tamen Ruhkenio πρόσωπα corrigenti omnino adstipulandum esse censeo. n) Cod. Haen. post verba ἐν τῇ δευτέρῳ addit τάξει. o) μὴ Cod. Haen. omittit. Sed omnimodo retinendum. p) Etiam Cod. Haen. habet καὶ. Merito tamen uncis inclusit Ruhkenius. q) Haec verba: Καρφάνια τις ἐχορήγησεν, ἀναιδεστάτη γυνή, ex auctiore suo Basilicorum exemplari laudat Ant. Augustin. de nomin. Pandect. p. 347. cuius, ni fallor, fidem secutus est Cuiaec. Observ. L. XXVI. cap. 38. Nam Cuiaecii exemplar hac parte defecisse, certum est. Vide Praefationem nostram. De Carfania post alios agit Bynkershoeck. Observ. Lib. IV. cap. 12. Cod. MS. Campensis, Kalfurnia. Meermanianus, Calphurnia. Atque ita vett. editiones omnes, sola Florentina excepta. Hanc tam impudentem et clamorantem rixatricem non defuerunt qui novandi studio adversus Ulpianum defenderent, quos egregie refellit cultissimus ingenii Ictus, Io. Guil. Hoffmannus Meletemat. ad hui. tit. §. 3. R. r) Cod. Lugd. Bat. περιτομῆς ἧτοι τὰς θήκας. Locus mendosus et parum expeditus. Primum emenda τὰς προτομὰς. Sic antiquis scriptoribus dicuntur imagines cum hominum, tum ceterorum animalium. Vid. Iul. Pollux I. 189. II. 47. Ammonius voc. Εἰκόν. ibique Valckenar. et iuprimis Wesselingius ὁ πᾶν ad Diodor. Sicul. Tom. I. p. 21. et p. 108. Apud recentiores προτομῆ frequentissime occurrit pro Imperatoris effigie thorace tenuis expressa; sicut etiam h. I. capi debet. Hesy chius: Προτομή, εἰκὼν βασιλική. ἕως τοῦ ὀμφαλοῦ τοῦ σώματος εἶδος. v. Du Cangii Glossar. Graec. in v. Deinde per τὰς θήκας intelligendae sunt aediculae, in quibus imagines reponebantur; aut si id minus placeat, legendum τὰς στήλας. Nam statuae et imagines passim iunguntur; ut in L. 28. §. 7. D. de poen. ubi Basilici: ὁ βασιλικαῖς εἰκόνας ἢ στήλας προσφεύγων. Notum vero est, Principum imagines statuasque illis etiam in locis, ubi

ἐπίσημα τῆς ἀρχῆς διὰ τὸ πάθος ὄρεῖν, ἀναδείξει περὶ τὴν συν-
ηγορίαν εὐρίκοιται, καὶ τὸ προσήκον σέβας τῆ τῆς ἀρχῆς οὐ
φυλάττονται καθοσιώσει, λόγος τοιγαροῦν s), Πουβλικὸν τινα
τυφλόν, Ἀσπερνάτου Νόνου πατέρα, βουληθέντα συνηγορεῖ-
σαι, ὑπὸ Βροῦτου περιφρονηθῆναι τοσοῦτον, ὥστε αὐτὸν τὸν
Βροῦτον τρεῖς ἀνά τὴν καθέδραν καθῆσθαι. εἰ καὶ τὰ μάλιστα
δὲ μὴ δύναται ὑπὲρ ἄλλων ὁ τυφλὸς δικολογεῖν, ὁμοίως μένει
αὐτῷ φυλακτομένη μετὰ τὸ πάθος, ἢ καὶ πρὸ τοῦ πάθους
εἶχεν, ἀξία δύναται δὲ καὶ δικάζειν. ἐζητήθη πρὸς τοῦτοις,
εἰ δύναται χειρίζειν ἀρχὴν ὁ τυφλός; ἐποίησε δὲ τὴν ζήτησιν
Ἀπίος τις Κλαύδιος τυφλός. εὐρεθεὶς γὰρ ἐν δημοσίᾳ τῆς
συνκλήτου συνόδου, τραχυτατῶν ἀπεφρήματο¹⁾ γνώμην περὶ τῶν
αἰχμαλώτων, οὓς Πύρρος εἶχεν ὁ Ἰππειώτης. τοῦτου γὰρ βου-
ληθέντος ἀποδοῦναι τοὺς αἰχμαλώτους, εἰ Ῥωμαῖοι σπεισονται
πρὸς αὐτόν, οὐ προσήκοντο; περιφρονησαί δὲ τῆς τῶν αἰχμα-
λώτων ἀναίρεσέως²⁾, ἀπεφρήματο. διὰ τοι τοῦτο βέλτιον ἔστιν
εἰπεῖν τὸν τῶν ὀφθαλμῶν ἐστερημένον, μένειν μὲν ἐπὶ τῆς ἀρ-
χῆς, ἢ πρὸ τοῦ πάθους ἐκτῆσθαι³⁾ κωνῆς δὲ μετὰ πάθος
ἐπιβιβαίνων ἀρχῆς, μὴ συγχωρεῖσθαι.

ΤΟΤ ΕΝΑΝΤΙΟΤ.

ἀνδρικοῖς ὀφφικίοις⁴⁾] Καὶ τοι ἐπιτροπέει τῶν
ἰδίων παιδῶν. ἢ δὲ ἐπιτροπή ἀνδρικόων ἐστὶν ὀφφικίων, ὡς
βιβλ. κς. τίτλ. α. διγ. 15. καὶ βιβλ. ε. τοῦ κωδ. τίτλ. λς.
διατ. α. λέγει δὲ καὶ ὑπὲρ τοῦ πατέρος προκοροπατόριο νό-
μιμα, ὡς βιβλ. γ. τίτλ. γ. διγ. μι'.

ΤΟΤ ΑΝΩΝΥΜΟΤ.

Τυφλός⁵⁾] Ὁμοίως βιβλ. ε. τίτλ. α. διγ. ε. ἀνάγνω-
σι καὶ βιβλ. α. τίτλ. ε. διγ. η. καὶ τὰ ἐκεῖ παραγεγραμμένα.

L. I. §. 6. Κωλύεται ὑπὲρ ἄλλων συνηγορεῖν καὶ ὁ ἤταιρη-
D. III. 1. κώς⁶⁾, εἰ μὴ κατὰ βίαν ληστῶν⁷⁾ ἢ πολεμίων πέ-
πονθεν⁸⁾. ὑπὲρ ἑαυτοῦ δὲ οὐ κωλύεται⁹⁾. καὶ ὁ κε-
φαλικῶ καταδικασθεὶς ἐγκλήματι¹⁰⁾.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

ἤταιρηκώς⁶⁾] Ὁ ἐν τῷ οἰκίῳ σώματι τὰ τῶν γυναι-
κῶν ὑπομείνας.

πέπονθεν⁸⁾] ἡσυχάζων.

L. I. §. 6. Καὶ^{d)} παρὰ χαμαιδικαστῆ κωλύεται συνηγορεῖν
D. eod. ὁ^{e)} ἐπὶ συκοφαντίᾳ δημοσίῳ καταδικασθεὶς ἐγκλήμα-
τος, καὶ ὁ ἑαυτὸν μισθώσας εἰς τὸ θηρομαχῆσαι^{f)}. εἰ
μὴ τὸ θηρίον, τυχὸν λέων^{g)} ἢ ἄλλο τί, καὶ^{h)}
ἡμέρον γέγονεν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Οὐ^{b)} κωλύεται δὲ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ὑπὲρ ἑτέρων δὲⁱ⁾.

ἘΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ μὴ μοι λέγε^{k)}. πῶς γὰρ δύναται ὅπως ὁ ἐπὶ κεφα-

nec debitam Magistratus sanctitati reverentiam obser-
vant. Itaque relatam legimus, Publicum quendam coe-
cum, Aspernati Nonni patrem, cum vellet postulare, ita
a Bruto contemptum esse, ut aversa sella ab eo destitue-
retur. Quamvis autem coecus pro aliis advocacionem
praebere nequeat, retinet tamen post casum dignitatem,
quam ante casum habebat: iudicandi etiam officio fun-
gitur. Quaesitum est praeterea, an coecus magistratum
capessere possit? Quaestioni occasionem dedit Appius
quidam Claudius coecus, qui publicis consiliis intererat,
et in Senatu severissimam dixit sententiam de captivis,
qui erant penes Pyrrhum Epirotam. Hic enim cum ca-
ptivos reddere vellet, si Romani cum eo pacem inirent,
Appius ab hoc consilio adeo alienus fuit, ut potius capti-
vorum caedem sperendam duceret. Praestat igitur di-
cere, lumnibus orbatum retinere quidem posse, quem
ante casum inierat, magistratum; post casum vero no-
vum ingredi, penitus prohiberi.

ΕΝΑΝΤΙΟΦΑΝΙΣ.

virilibus officiis] Atqui mulier tutelam gerit
liberorum suorum. Tutela autem virile officium est, ut
lib. 26. tit. 1. dig. 16. et lib. 5. Cod. tit. 35. const. 1.
Agit et pro parente procuratorio nomine, ut lib. 3.
tit. 3. dig. 41.

ΑΝΟΝΥΜΙ.

Coecus] Similiter lib. 5. tit. 1. dig. 6. Lege et
lib. 1. tit. 6. dig. 8. ibique notata.

Removetur a postulando pro aliis et is, qui cor-
pore suo muliebria passus est, nisi praedonum et hos-
tium vi stupratus sit: pro se autem postulare non
prohibetur. Et qui capitali crimine damnatus est.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

muliebria passus est] Qui corpore suo mulie-
bria sustinuit.

passus est] Stupro foedatus est.

Item apud iudicem pedaneum postulare prohibetur
calumniae publici criminis condemnatus. Et qui ope-
ras suas, ut cum feris depugnaret, locavit, nisi fera
(ut puta leo, vel alia) mansuefacta sit.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Non autem pro se postulare prohibetur, sed pro aliis.

ΙΝΤΕΡΠΡΕΤΑΤΙΟ.

Noli mihi obiicere: Quomodo capitalis criminis dam-

ius dicebatur, collocari solitas: quo respexit *Apulei*. Apolog. II. p. 210. ut pro tribunali — ante has Imperatoris pii statuas,
filii matris suae pudenda exprobrat supra. Quae denique h. l. sint insignia magistratus vel τὰ ἔλοσημα τῆς ἀρχῆς, prae-
ter alios docet magnus *Cuiac*. Observ. L. XXVI. cap. 38. R. Etiam Cod. Haen. habet περιτομῆς. In universum nescio quid
adversus *Ruhnkenii* interpretationem et correctionem monendum sit. Nam locus profecto est desperatus. Si περιτομή eo
sensu legeretur in scriptoribus, ut significet nostrum *Umriss*, delineatio, lectionem περιτομῆς retinendam censerem. Sed
obstat profecto, quod additur ἦτοι τίς θῆκας, et quod nusquam hoc sensu περιτομή reperitur.

s) Verba Πουβλικὸν τινα τυφλόν — καθῆσθαι quoque citat ex integriore suo Basilicorum Codice *Ant. Augustin*. de Nomin.
Pandect. p. 342. De Publico eiusque filio Aspernate Nonio erudite, ut solet, disserit *Bynkershoek* Observ. L. IV. c. 12. Codex
MS. Campensis, *Aspernati Nonii*. Meermanianus, *aspernationis*. R. t) Cod. Haen. ἀπεφρήματο. Sic et postea iota subscriptum
omittitur, u) Malim ἀναρῶσεως. v) ἀνδρικοῖς ὀφφικίοις, quae habet *Ruhnkenius*, desunt in Cod. Haen. w) τυφλός in Cod. Haen.
deest x) Syn. ἤταιρικός. y) ληστῶν Cod. Haen. sine iota subscripto. z) Fabr. πέπονθε. a) Verba ὑπὲρ ἑαυτοῦ δὲ οὐ κωλύεται
desunt apud Fabr. et in Syn. Cod. Coisl. habet et Haen. nisi quod Coisl. pro ἑαυτοῦ legit αὐτοῦ. b) Eundem verborum or-
dinem sequuntur Cod. Coisl. Theod. Syn. Sed Fabr. καταδικασθεὶς κεφαλικῶ ἐγκλήματι in Cod. Haen. abest.
Idem Scholium etiam Syn. habet p. 97. ad marginem. d) καὶ deest apud Fabr. Ante haec verba καὶ παρὰ χαμαιδικαστῆ ha-
bet Cod. Haen. ὁ κεφαλικῶ καταδικασθεὶς ἐγκλήματι. e) ὁ deest apud Theod. qui loco eius habet καὶ. f) Cod. Haen. εἰ
μὴ τὸ θηρίον τυχὸν, λέων. Cod. Coisl. ut in textu, qui tamen post γέγονεν addit: οὐ κωλύεται δὲ ὑπὲρ ἑαυτοῦ. Fabr. εἰ
μὴ τὸ θηρίον, τυχὸν λέων, ἡμέρος γέγονεν. Syn. ut Fabr. nisi quod pro ἡμέρος habet ἡμέρον. g) Rectius καὶ abesset, ut
in Basilicis (Fabrotianis) horumque Synopsis. Agnosceit tamen Photius Nomocan. Tit. XIII. cap. 21. R. h) Haec scholii verba:
οὐ κωλύεται δὲ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ὑπὲρ ἑτέρων, Cod. Haen. cum praecedentibus coniungit. i) δὲ in Cod. Haen. deest. k) Scho-
liastae mentem minus perspicuam recte cepit *Schelling*, cuius verba subiiciam: „Interpres repellit obiectionem, quae mo-
„veri posset ex absurdo contra id, quod dictum erat, etiam capitali crimine damnatum non quidem pro aliis, sed pro se
„tamen postulare posse. Itaque sensus huc redit: Ne mihi obiicias: quo tandem modo fieri poterit, ut capitali crimine
„damnatus, sive sit decollatus, sive deportatus, vel pro se postulet? Constat enim ex iis, quae *Ulpianus* dicit, rei ca-

λιῶ ἐγκλήματι καταδικασθεὶς συνηγορεῖν, ἢ ἀποτεμνόμενος, ἢ δεπορτάτος γινόμενος; ἔγνωσ γὰρ, ἐξ ὧν ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ α'. βιβλ. 1) τίτλ. ια'. διγ. δ'. φησὶν, ὅτι ἔνοχος καταδικῆς κεφαλῆς νοεῖται καὶ ὁ ἐξορισθεὶς πόλεως.

ΤΟΤ ΑΝΩΝΥΜΟΤ.

Οὐ μόνον γὰρ εἰς θάνατον ἀπὸ κεφαλικοῦ ἐγκλήματος καταδικάζεται, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐξορίαν, ὡς βιβλ. β'. 3) τίτλ. ια'. διγ. δ'.

ΤΟΤ ΑΥΤΟΤ 3).

Χραιοδικασταὶ εἰσιν οἱ δικασταὶ, ὧν μέμνηται ὁ γ'. 2) τίτλ. τοῦ γ'. 1) βιβλ. τοῦ κωδ. 4) καὶ οἱ θεῖοι δικασταὶ τῆς βασιλίδος Κωνσταντινίου πόλεως 5). περὶ δικαστῶν ἐβδομηκοῦτῃ ἔκτῃ νεαρά.

ἐπὶ συγκοφαντίας 6)] Ὁ κηρύσσας πούβλικον δικαστήριον, καὶ ἐπὶ τούτῳ συγκοφαντίας ἄλους καὶ καταδικασθεὶς ἀνάγνωθι 7) βιβλ. γ'. τίτλ. β'. διγ. γ'. 4) ἐν ᾧ τοιοῦτον εἶπε μὴ δοκεῖν πούβλικως καταδικασθῆναι.

Θηριομαχήσαι 8)] Θηρίους ἀγροῖς μάχεσθαι, οὐ χειροθήσειν. ἀγροῖν 9) δὲ λέγω θηρίον οὐκ ἐκ τοῦ γένους, ἀλλ' ἐκ τῆς ποτὲ 10) καὶ γὰρ ἔνν προσούσης ἀπὸ ἀγριότητος. τί γὰρ, ὅτι λέων μὲν ἦν, ἡμέρος δὲ καὶ χειροθήτης, ἢ ἄλλο θηρίον, ὀδόντας μὲν ἔχον, ἡμέρον δὲ ὁμῶς 11);

Ὁ μισθώσας τοῖνον 12) ἐαυτὸν, ἀτιμοῦται, καὶ μὴ θηριομαχήσει 13) οὐ μὴν ὁ θηριομαχήσας ἀνεμίσθου, ἐπιδείξαι γὰρ ἀνδρείας 14), εἰ μὴ λαβεῖν ἐν τῷ κληγίῳ φιλοτιμίαν ἠρέσχετο. οἱ δὲ τοιοῦτοι συνηγοροῦσι τοῖς ὑπ' αὐτῶν κηδεμονομένοις.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ὁ μισθώσας 15)] Ποῖσαι γὰρ ἐστὶ καὶ μὴ ποῖσαι. τὰ κληγίῳ 16) τῇ ἀρένῃ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Εἰ μὴ ἐν κληγίῳ ἠρέσχετο τιμηθῆναι, πρὸς τοὺς θήρας εἰκόσε τὴν μάχην ἀναδείξαι. δι' ὧν γὰρ ἠρέσχετο 17) τι λαβεῖν ἐν τῷ κληγίῳ καὶ τιμηθῆναι, δοκοῦσιν ἐξ ἀποτελέσματος ἐπὶ μισθῷ τὴν πρὸς τοὺς θήρας ἀναδείξασθαι μάχην 18).

natus postulare potest, qui vel decollatus est, vel deportatus? Nosti enim ex iis, quae Ulpianus lib. 2. tit. 11. dig. 4. dicit, rei capitalis condemnatum existimari, qui urbe exterminatus est.

ANONYMI.

Nam propter capitale crimen non solum quis morte, sed etiam exilio coercetur, ut lib. 2. tit. 11. dig. 4.

EIUSDEM.

Iudices pedanei sunt dativi, quorum meminit tit. 3. lib. 3. Cod. et sacrosancti iudices regiae urbis Constantinopolis. De iudicibus Novell. 76. (82.)

calumniae] Qui publicam accusationem instituit, et propterea calumniae convictus et condemnatus est. Lege lib. 23. tit. 2. dig. 43. ubi talem ait non videri publico iudicio esse condemnatum.

cum bestiis depugnaret] Ut cum feris bestiis certamen iniret, non cum mansuefactis. Feram autem bestiam dico non ex animalis genere, sed ex feritate, quae ipsi olim et adhuc inest. Quid enim, si leo sit, cicur tamen et mansuetus, vel alia bestia, dentibus quidem instructa, sed tamen mansueta?

Qui igitur se ipsum locat, infamia notatur, quamvis non depugnarit: non is, qui sine mercede fortitudinis ostentandae gratia pugnavit, nisi in arena praemium capere sustinuit. Tales vero postulant pro his, quorum tutelam gerunt. L. I. §. 6. D. III. I.

SCHOLIUM.

se ipsum locat] Nam facere est et non facere.

INTERPRETATIO.

Nisi in arena se honorari passus est, adversus bestias ibi pugnam suscipiens. Nam propterea, quod in arena aliquid capere, seque honorari sustinuerint, ex eventu propter mercedem cum bestiis pugnam in se recepisse videntur.

capitalis condemnatum intelligi etiam eum, cui Urbe interdictum est, scilicet sine deportatione, salva civitate; quo tenet Ulpiani ratiocinium in L. 4. pr. D. si quis cautionibus etc. R.

1) Cod. Haen. ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ. 2) Cod. Haen. βιβλίον δεύτερον. 3) Cod. Haenel. pro τοῦ αὐτοῦ habet τοῦ ἀνωνύμου. 4) Cod. Haen. ὁ τρίτος. 5) Cod. Haen. τοῦ τρίτου. 6) Cod. Haen. κώδικος. 7) Post verba καὶ οἱ θεῖοι δικασταὶ τῆς βασιλίδος Κωνσταντινίου πόλεως addit Cod. Haen. περὶ ὧν διαλαμβάνει ἡ. . . 8) Cod. Haen. verba ἐπὶ συγκοφαντίας huic scholio praefixa atque in eo illustrata non praefigit, sed signa numeralia, quibus in textu verba insigniverat, ante scholia repetit. 9) Ante verba ἀνάγνωθι βιβλ. γ'. et quae sequuntur, in Cod. Haen. inscriptio τοῦ ἀνωνύμου repetitur. 10) Cod. Haen. διγ. μβ'. Sed ex editionibus nostris recte se habet numerus in textu γ'. 11) Verbum θηριομαχήσαι scholio praefixum in Cod. Haen. deest, imo Cod. lectorem signo numerali posito. 12) ad textum remittit. 13) Haec Scholiastae interpretatio simplicissima est et unica vera. Nam quae Ger. Noodtius, vir summus, Comm. ad h. l. p. 71. argute disputat, a Praetoris mente aliena videntur. Vide Nobilissimi Roeveri Diss. ad loca quaedam J. C. depravata, p. 40. R. 14) Cod. Haen. pro ποτέ habet τότε. Licet et τότε non ineptum praebat sensum, si de bestia quadam certo tempore fera Scholiastam locutum esse credas, tamen ποτέ praefereundum censeo. 15) Cod. Haen. ὁμῶς sine accentu. 16) τῶν in Basil. Fabr. deest. 17) ἐπιδείξαι γὰρ ἀνδρείας, desunt ap. Fabr. Leguntur tam in Cod. Haen. quam Coisl. 18) Ulpiani verba sunt L. I. §. 6. h. t. Denique eos, qui virtutis ostendendae causa hoc faciunt, sine mercede, non teneri aiunt veteres: nisi in arena passus sunt se honorari: eos enim puto notam non evadere. In his explicandis in diversa abiit interpretes, quorum sententias collegit, novaque auxit Georg. Arnaldus Var. Coniect. Lib. I. cap. 25. p. 171. non semel hac in re graviter lapsus. Turbae inprimis inde ortae sunt, quod viri docti, quae verbi honorari h. l. vis sit, prorsus ignorabant. Est vero in arena honorari nihil aliud, nisi in amphitheatro praemio affici. Appositum dabo locum Suetonii in August. cap. 45. nullique Graeco certamini interfuit, quo non, pro merito certantium, quemque honorarit, i. e. praemio affecerit, ut bene explicat Latinitatis peritissimus arbiter, I. A. Ernesti. Sic honor pro praemio in L. 6. pr. D. mandat. L. I. §. 5. D. de extraordin. cognit. v. Menagii Amoenit. I. C. cap. 39. p. 310. Patet igitur, quam vere Graeci nostri haec exposuerint, ἠρέσχετο τι λαβεῖν ἐν τῷ κληγίῳ, καὶ τιμηθῆναι, ut adeo merito eorum auctoritate usus sit Vir egregie doctus, Matth. Roeverus Dissert. laud. p. 10. Optime etiam in Basilicorum textu redditum est, λαβεῖν φιλοτιμίαν. Nam φιλοτιμία recentioribus Graecis honorarium, praemium dici, luculenter probavit Roeverus I. c. et in his ipsis Commentariis infra eadem potestate occurrit, ἀπὸ φιλοτιμίας τῆς τίχης. Neque tamen inter recentiores Ictos defuerunt, qui vel absque Graecorum auxilio hunc locum recte intellexerint. v. c. Duaren. Comm. ad h. l. p. 87. M. Vertr. Maurus de iure liber. c. XI. Tom. III. Thes. Iur. p. 992. (Thes. Meerm.) Noodtius Comm. ad h. l. p. 71. Denique hanc sententiam nostram egregie confirmat Photius Nomocan. Tit. XIII. cap. 21. Αἰτιμοὶ δὲ εἰσι πάντες οἱ διὰ πόρον εἰς ἀγῶνα κατιόντες, καὶ οἱ διὰ φιλοτιμίαν ἐπὶ σπηγῆς προϋόντες· ὁ δὲ μισθώσας ἐαυτὸν εἰς παγκρατὴν τέχνην, καὶ μὴ ἐπιδείξαι, οὐκ ἀτιμοῦται· καὶ ὁ ἐαυτὸν μισθώσας εἰς τὸ θηριομαχήσαι, εἰ μὴ τὸ θηρίον, τυχὸν λέων ἢ ἄλλο τι, καὶ ἡμέρον γέρονεν. οὐ μὴν ὁ ἀνεμίσθου θηριομαχήσας, εἰ μὴ λαβεῖν ἐν τῷ κληγίῳ φιλοτιμίαν ἠρέσχετο. Quem locum Arnaldus, recte vertentem Agylaeum deserens, prave interpretatur. Neque opus est eiusdem emendatione; modo ante verba καὶ ὁ ἐαυτὸν, ἀπὸ τοῦ κοινῷ repetatur ἄτιμὸς ἐστὶ, vel ἀτιμοῦται. R. c) Post haec verba ἀναδείξασθαι μάχην in Cod. Haen. haec adnotatio legitur: ζῆται θ'. (quod signum in textu voci φιλοτιμίαν superscriptum fuit) εἰ μὴ ἐν τῷ κληγίῳ τιμηθῆναι ἠρέσχετο.

ΚΤΡΙΑΛΟΤ 4).

Εκείνοις τοιγαροῦν τοῖς προσώποις τοῖς μὴ ἀνδρείας χάριν μαχεσάμενος μόνον ὑπὲρ ἑαυτῶν, οὐκ εἶς δὲ καὶ ὑπὲρ ἑτέρων, ὁ πρῶτος ἐπιτρέπει συνηγορεῖν. δύναται 6) δὲ, ὡς εἰκός, καὶ ὑπὲρ τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐπιτροπευομένων, ἢ κουραιτορευομένων συνηγορεῖν. καὶ οὐ μόνον οἱ ἐπὶ μισθῷ τὴν πρὸς τοὺς θήρας ἀναδεξιόμενοι μίσην, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῷ δευτέρῳ ἐδικιω, δύναται συνηγορεῖν ὑπὲρ 7) τῶν προσώπων ἐκείνων, ἂν μὴ ἕκοντι, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης μετὰ χεῖρας ἔχουσι τὴν διοίκησιν, ὡς ὁ Οὐλλπιανὸς ἐν τῷ 5. διγ. φησὶ καὶ σημειῶσαι, ὅτι οὔτε ἐπιτροπῆς, οὔτε κουραιτορεῖς ἐξουσιαστέον, τὸ ἐπὶ μισθῷ θηρομαχεῖσθαι· ὥστε τότε αὐτοῖς ὑπὲρ τῶν μνημονευομένων προσώπων συνηγορεῖν ἐπιτρέπεται, ὅτε καὶ ἰδιωτῶς χειρίζουσιν 8) αὐτῶν τὴν οὐσίαν, οὐ μὴν εἰ διοικούντων ἑτέρων, αὐτοὶ τυχὼν ὄνομασθαι εἰσὶν ἐπιτροπῆς. ταύτη 9) τῇ σημειῶσαι καὶ παραδόσει συνάδει τὸ γ. διγ. τοῦ παρόντος τίτλου. ἀνάγνωθι δὲ πᾶσι καὶ τὸ 5. τοῦ παρόντος τίτλου δέξασθαι.

ΤΟΥΤΑΝΩΝΤΜΟΤ.

Τὸ ἥπρον ἔχει, quorum curam gerunt. ἀνάγνωθι, καὶ ἐμφάνει, ὅτι εἰ μὴ διοικῶσιν, ἀλλ' εἰκός ὄνομασθαι εἰσὶν, οὐ συνηγοροῦσιν. ἀνάγνωθι 1) διγ. δ. ε. 5. 6). συνηγορεῖ δὲ τῇ τοιαύτῃ ἐξηγήσει τὸ τέλος τοῦ β. διγ. καὶ τὸ γ. ἐν οἷς φησὶ· εἴτε τὸ πλεῖον μέρος τῶν ἐπιτροπῶν αὐτῷ 1) ἔδωκε. καὶ ὅλον, ὅτι ἐπὶ τῷ 3) διοικῶν. . . . .

L. I. §. 6. D. III. I. Οὐκ ἀτιμοῦται ὁ μισθὸν λαμβάνων ἐπὶ τῷ καταπολεμῆσαι θηρίον ἕξωθεν κυνηγίου βλάπτων 2) τὴν ἐπαρχίαν. ὁ 3) κεκαλυμμένος, ἑτέρῳ συνηγορήσας 4), ἐκβάλλεται, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν τῷ δικαστῇ, ποινὴν δίδωσι 4) χρηματικῆν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ 5).

Εἰ τις παρὰ τὰ διηγορευομένα τὰ πρῶτοι φωνῇ 6) δικολογῶν, καὶ τῆς 7) ὑπὲρ ἑτέρων ἀπηγορευομένης ἐκβάλλεται συνηγορίας, καὶ κατὰ τὴν δοκιμασίαν τοῦ δικαστοῦς ἐξιστάσθαι χρηματικῇ 8) ποινῇ τιμωρεῖται.

L. I. §. 8. D. eod. Ἐκ τοῦ τρίτου κεφαλαίου ὑπὲρ ἑαυτῶν, καὶ ἥπρων προσώπων συνηγοροῦσιν οἱ ἄλλως ἀτιμοθέντες, καὶ μὴ ἀποκαταστάμενοι. οἱ δὲ τῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ περιεχόμενοι ἄτιμοι, δεσχερῶς 9) ἀποκαθίστανται. ἀποκαθίστασιν 10) δὲ νοεῖ 11) τὴν ἀπὸ βασιλείως ἢ συγκλήτου. ἀνισχύως 12) γὰρ ἄρχων τοιαύτην ἀποκατάστασιν δίδωσιν 13). ἀλλὰ μόνην τὴν κατὰ τῆς περιγραφῆς τοῦ ἀφήλικος, καὶ τῶν λοιπῶν τῶν περιεχομένων τῷ τίτλῳ τῆς ἀποκατάστασεως 14).

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἀνισχύως γὰρ ἄρχων δίδωσιν· ὁ βασιλεὺς 15) ἰσχυρῶς.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Τρεῖς, ὡς ἐν ἄρχῃ τοῦ τίτλου φθάσαντες εἰπομεν, τῶν μὴ συνηγορούντων ὁ πρῶτος ἐποίησται ταξίς, καὶ περὶ τῶν

CYRILLI.

His igitur, qui non virtutis causa depugnarunt, tantum pro se ipsis, non vero pro aliis, Praetor postulationem concedit. Aequissimum vero est, eos pro his, quorum tutelam vel curam gerunt, postulare posse. Neque hi solum, qui pro mercede cum bestiis pugnant in se receperunt, sed etiam omnes, qui secundo edicto continentur, pro illis personis, quarum non sponte, sed necessario curam gerunt, postulare possunt, sicut Ulpianus dig. 6. dicit. Et observa, pugnam, quae opera locata cum bestiis fit, neque a tutela, neque a curatione excusare: ita ut tum illis pro memoratis personis allegare concessum sit, quando sua cura eorum bona administrant, non autem, si, aliis administrantibus, ipsi forte honorarii sint tutores. Huic observationi et sententiae concinit dig. 3. h. t. Lege omnino et dig. 6. h. t.

ANONYMI.

Textus habet, quorum curam gerunt. Quem tibi legenti patebit, eos, si non administrant, sed forte honorarii sunt tutores, non postulare. Lege dig. 4. 5. 6. Cum qua explicatione consentit finis dig. 2. et dig. 3. ubi dicitur: sive maior pars Tutorum ei dederit. Et manifestum est, ...

Non notatur, qui mercedem accepit, ut depugnet feram extra arenam, quae provinciae nocet. Qui pro alio postulat, licet prohiberetur, repellitur, et pro arbitrio iudicis pecuniaria poena multatur.

INTERPRETATIO.

Si quis contra Praetoris interdictionem postulare monstretur, et pro aliis interdicta postulatione repellitur, et pro aestimatione iudicis extra ordinem pecuniaria poena multatur.

Ex tertio capite edicti pro se ipsis, et designatis quibusdam personis postulant, qui alia ex causa notati sunt, nec in integrum restituti. Qui autem secundo edicti capite continentur infames, difficulter in integrum restituuntur. Restitutionem autem accipe, quam Princeps, vel Senatus indulsit. Praetor enim sine effectu eiusmodi restitutionem indulget; sed minoribus tantum circumscriptis subvenit, et reliquis, qui titulo de in integrum Restitutionibus continentur.

SCHOLIUM.

Praetor sine effectu dat: Princeps cum effectu.

INTERPRETATIO.

Ut initio huius tituli iam diximus, Praetor tres fecit ordines non postulantium. Expositis igitur iis, quae

d) Κυρίλλου δεest in Cod. Haen. e) Ita hunc locum constitui ex L. I. §. 6. h. t. In MSto erat: Δύναται δὲ καὶ τῶν ὡς εἰκός ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιτροπευομένων. In his castigandis mihi aliquanto plus licere puto, quam in veteri aliquo auctore, ubi verborum etiam religiose habenda est ratio. R. Cod. Haen. δύναται δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν, ὡς εἰκός, ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιτροπευομένων. Quae lectio magis ad veritatem accedere videtur, modo pro ὑπὲρ αὐτῶν reponas ἐπ' αὐτῶν, et verba sic transponas, uti Ruhnkenius fecit, cuius emendationi omnino accedo. f) Ruhnk. ὑπὲρ. Cod. Haen. male ὑπό. g) Cod. Haen. ἐχειρίζουσιν (lineola sub primo ε.) h) Cod. Haen. ταύτη sine iota subscripto. i) Cod. Haen. ἀνάγνωθι cum lineola sub voce. k) Cod. Haen. δίδωσιν τεταρτον, πέμπτον, ἕκτον. l) Cod. Haen. αὐτῶν. Praeferenda est lectio αὐτῶν auctoritate textus Digestorum. m) Hic aliquot verborum iacturam fecimus. Mox textum, qui itidem deerat, e Basilicis restituimus. R. Etiam in Cod. Haen. post τῷ διοικῶν lacuna deprehenditur. Sed textus integer ex eo exhibetur, ita tamen, uti eum Ruhnkenius e Basilicis restituit. n) Syn. βλάπτων. Legendum βλάπτον. o) Theod. inserit δέ. Ceterum ante verba ὁ κεκαλυμμένος in Cod. Haen. nova inscriptio legitur: ὁ κείμενος. p) Cod. Haen. et Theod. καὶ inserunt ante ἐκβάλλεται. q) Cod. Haen. δίδωσιν. r) In Cod. Haen. ἄ. ἐρημνεία. Signum ἄ. ad alteram textus partem lectores ablegat. s) Cod. Haen. φωνῇ. t) Hinc supple scholion Basilicorum p. 408. ubi is, qui contra hanc Praetoris interdictionem fecerit, ab omni postulatione repellitur falso traditur; cum tali pro aliis tantum postulatio negata sit, non pro se ipso. L. I. §. 6. D. h. t. Deficiunt scilicet verba ad sensum necessaria, καὶ τῆς ὑπὲρ ἑτέρων ἀπηγορευμένης. Cautè Fabrotus errorem emollivit vertendo, advocacione repellitur. R. u) Cod. Haen. pro χρηματικῇ habet χρηματικῶς. Quam lectionem probarem, si ποινῇ in Cod. Haen. omisum esset. Sed cum in eo legatur, acquiesco in lectione Ruhnkeniana e Cod. Lugd. Bat. exhibita. v) In margine ratio redditur: Διὰ τὸ ἄρχων εἰσχύων. R. Eadem verba in margine habet Cod. Haen. w) Vocis ἀποκατάστασιν superscripta est, quae infra in scholio illustratur litera δ. in Cod. Haen. x) Fabr. νόει. y) ἀνισχύως adscripta est in Cod. Haen. litera ε. z) In Cod. Haen. margine subiectum additur: πρῶτος. a) Fabr. τῶν ἀποκαταστάσεων. b) Cod. Haen. pro βασιλεὺς habet ἄρχων.

δύο δείξας, τὴν τρίτην ἐντεύθεν ἐκείνοις προτίθεται τοῖς προ-
 ώτοις, οἷς οὐκ εἰς τὸ παντελὲς ἀρνείται τοῦ συνηγορεῖν τὴν
 ἀδειαν, ἀλλ' ἵνα μὴ ὑπὲρ πάντων, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν συνηγο-
 ρήσων, ἔλαττον^{ε)} ἡμαρτηρότερες τῶν ἐν τοῖς ἀνωτέρω^{δ)} κεφα-
 λαίοις νενομοθετημένων. καὶ τοὺτους ὑποκατιῶν ἀπαριθμεῖται
 λέγων ὁ πραιτωρ· οἱ ἀπὸ νόμου, ἢ πλεβισκίου^{ε)}, ἢ δογμα-
 τος, ἢ ἐδίκτου, ἢ δεκροῦ βασιλέως, ἢ τοῖς διατάξεως κεκωλυ-
 μένοι συνηγορεῖν, οὗτοι^{ι)} μὴ συνηγορεῖσθαι ὑπὲρ ἑτέρων,
 εἰ μὴ ὑπὲρ ὧν ἐφέται αὐτοῖς συνηγορεῖν· τουτέστιν, ἐὰν ἐν-
 ῶν τις ἀπὸ νόμου, ἢ πλεβισκίου, ἢ δογματος, ἢ διατά-
 ξεως, ὑπὲρ ἑαυτῶν, καὶ ὑπὲρ φανερῶν προσώπων μόνων ἐπι-
 τετραμμένους δικολογεῖν, τούτο αὐτὸ κατὰ ἐπιτροπῆν. ὑπὲρ
 δὲ ὧν μὴ ἐπετραπήσθαι ἰδικῶς δικολογεῖν, οὐκ εἰ. καὶ μὴ
 μοι λέγε· τί οὐκ οὐκ ἤρουν οἱ νόμοι οἱ περὶ τούτων κείμε-
 νοι, ἢ τὰ δόγματα, ἢ τὰ πλεβισκία, ἢ αἱ διατάξεις; ἔθος
 γὰρ τῷ πραιτωρὶ τοῖς νόμοις ἐξακολουθεῖν, καὶ ἐξυπηρετεῖ-
 σθαι, καὶ πρὸς ἕργον τὰ διηγορευμένα τοῖς ἐκφέρειν. του-
 τῶ τῷ τρίτῳ ἐδίκτῳ περιέχονται καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, οἱ τῷ
 ἐδίκτῳ τοῦ πραιτωρός ὡς αἱμοὶ σημειωθέντες. καὶ οἱ αἱμοὶ
 γὰρ πάντες, εἰ μὴ ὑπὲρ ἑαυτῶν, καὶ ὑπὲρ φανερῶν προσώπων,
 οὐκ εἰ καὶ ὑπὲρ πάντων συνηγοροῦσιν^{κ)}. ἐπιτροπῆ δὲ ὁ
 πραιτωρ οὐ μόνον τοῖς ἀπὸ νόμου, ἢ πλεβισκίου, ἢ δογμα-
 τος, ἢ δεκροῦ βασιλέως, τούτο αὐτὸ ἰδικῶς ἐπιτετραμμέ-
 νοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς αἱμοῖς, περὶ ὧν ὁ ἐξῆς τίτλος διδάξει σε.
 καὶ οὗτοι, καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν, καὶ ὑπὲρ φανερῶν προσώπων δι-
 κολογοῦσι. καὶ γὰρ εἰ καὶ ὁ ἐπὶ μισθῷ δημομαχίας, καὶ
 ὁ ἡλιαρχικῶς αἱμὸς ἔστιν, ὅμως ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἐδίκτου
 κεκωλύται ἰδικώτερον, καὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ μόνον, καὶ τοῦ ἐπι-
 τροπευομένου δύναται συνηγορεῖν, οὐκ εἰ καὶ ὑπὲρ φανε-
 ρῶν προσώπων· ἀλλ' οὕτως εἶπε, τῶν αἱμῶν ὅσοι μὴ ἰδικῶς
 ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἐδίκτου κεκωλύονται, οὗτοι δύναται καὶ ὑπὲρ
 ἑαυτῶν, καὶ ὑπὲρ φανερῶν προσώπων δικολογεῖν. ποίων δὲ
 προσώπων, μανθάνεις ὑποκατιῶν.

Ἄλλως ἀτιμωθέντες^{λ)}] Ἐκ τῆς τρίτης κεκώλυνται
 τάξεως πάντες οἱ αἱμοὶ, πλὴν τῶν ἰδικῶς ἐκ τῆς δευτέρας
 τάξεως^{ι)} ὑπεξηρημένων.

ΤΟΥ ΕΝΑΝΤΙΟΥ.

ἀποκατάστασιν^{κ)}] Ἐν τῷ δ'. διγ. ^{λ)} τοῦ ε'. τίτλ.
 τοῦ μ'. βιβλ. φησί, μόνον τὸν βασιλέα διδόναι ἐξορίας ἀπο-
 καταστάσων.

ΤΟΥ ΑΝΩΝΥΜΟΥ.

Ἀνισχύρω^{μ)}] Οὔτε τὸν ἐπὶ κλοπῇ καταδικασθέντα
 δύναται ὁ ἀρχὴ ποιεῖν μὴ εἶναι αἱμον, ὡς βιβλ. μζ'. τίτλ.
 β'. διγ. ^{ν)} ἕγ'.

Ὁ καταδικασθεὶς ἐξ ἀτιμοποιῶ δικαστηρίου, καὶ
 ἀποκατασταθεὶς^{ο)}, ἐλευθεροῦται τῆς ἀτιμίας. εἰσὶ δὲ,
 ὑπὲρ ὧν ὁ τῆς τρίτης συνηγοροῦσι τάξεως, γονεῖς, καὶ
 παῖρες^{π)}, καὶ παῖδες, καὶ γονεῖς τῶν πατρῶνων.
 συνηγοροῦσι δὲ καὶ ὑπὲρ ἰδίων παιδῶν, καὶ ἀδελφῶν,
 καὶ γυναικῶν, καὶ πενθερῶν, καὶ γαμβρῶν, καὶ νύμ-
 φης, καὶ^{ρ)} πατρῶν, καὶ μητριῶν, καὶ προγόνου, καὶ
 ἀνέβων, καὶ^{σ)} μαινομένων^{ς)}.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ὁ καταδικασθεὶς^{ε)}] Ζῆτε βιβλ. β'. τίτλ. β'. κεφ. γ'.
 παῖρες^{π)}] ἤρουν πατρῶν καὶ πατρῶνισσα.
 καὶ μαινομένων^{σ)}] ὑπ' αὐτοῦ δηλονότι κηδεμονευομένων.

ἘΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ αὐτὴν γνώμην ἔστιν^{α)} εἰπεῖν, ὅτι ἐὰν ἐλάττων τῶν κέ-
 ἐνιαυτῶν καταδικασθῇ^{β)} ἀτιμοποιῶ ἀγωγῇ, ἢ καὶ μείζων τῶν
 κέ. ἐνιαυτῶν προκαταρχθεὶς, καὶ ἀπὸν reipublicae cau-

ad duo priores pertinent, in tertium eas personas re-
 fert, quibus non in totum denegat postulandi facultatem,
 sed ne pro omnibus, at pro quibusdam tantum allegent;
 quasi minus deliquerint iis, qui superioribus capitibus
 notantur. Et hos recensens Praetor ait: Qui Lege,
 aut Plebiscito, aut Senatusconsulto, aut Edicto, aut
 decreto Principis vel constitutione postulare sunt pro-
 hibiti, hi pro aliis, quam pro quibus licebit, ne postu-
 lent. hoc est, si quos invenero, quibus vel Lege vel
 Plebiscito, vel SCto, vel constitutione pro se ipsis et
 pro certis duntaxat personis postulatio permessa est,
 hanc ipsam et ego permitto: pro quibus vero ipsis non
 expresse permissum est postulare, pro iis nec ego per-
 mitto. Noli mihi obiicere: Quid ergo? non sufficiebant
 Leges de iis latae, vel SCta, vel Plebiscita, vel consti-
 tutiones? Nempe moris est Praetori, Leges subsequi,
 et adjuvare, quaeque iis sancita sunt, exequi. Hoc
 tertio Edicto continentur etiam alii omnes, qui edicto
 Praetoris ut infames notantur; qui omnes, nisi pro se
 ipsis, et pro expressis personis, non vero pro omnibus,
 postulant. Hoc autem Praetor non solum permittit his,
 quibus id Lege, vel Plebiscito, vel SCto, vel decreto
 Principis expresse concessum est, sed et infamibus, de
 quibus te sequens titulus docebit. Atque hi et pro se
 ipsis, et pro certis personis postulant. Ac licet is, qui
 pro mercede cum bestiis depugnavit, et qui muliebria
 passus est, infamis sit, tamen secundo edicto prohibetur
 expressius, et pro se solum, et pro eo, cuius curam gerit,
 allegare potest, non autem pro certis personis. Sed
 ita dicendum, infames, quicumque haud specialiter se-
 cundo edicto prohibentur, posse et pro se et pro certis
 personis postulare. Quanam haec personae sint, discas
 ex sequentibus.

alia de causa notati] Tertio ordine prohiben-
 tur omnes infames, praeterquam, qui expresse in se-
 cundo ordine excipiuntur.

ΕΝΑΝΤΙΟΦΑΝΙΣ.

restitutionem] In dig. 4. tit. 19. lib. 48. dicitur,
 solum Imperatorem restituere ab exilio.

ΑΝΟΝΥΜΙ.

Sine effectu] Non poterit Praeses efficere, ut
 furti damnatum non sequatur infamia, ut lib. 47. tit. 2.
 dig. 63.

Condemnatus famoso iudicio, et restitutus in in-
 tegrum, infamia eximitur. Sunt vero isti, pro qui-
 bus, qui tertio edicto continentur, postulant, paren-
 tes, et patronus, patrona, et liberi et parentes pa-
 troni, patronae. Sed et iidem postulant pro liberis
 suis, et fratribus, sororibus, et uxore, et socero, so-
 cru, et genero, et nuru, et vitrico, et nocerca, et
 privignis, et pupillis, et furiosis.

L. I. §. 10.
 D. III. I.

SCHOLIUM.

Condemnatus] Quaere lib. 2. tit. 2. cap. 50.
 patroni] vel patronus et patrona.
 et furiosis] quorum scilicet curam gerit.

INTERPRETATIO.

Secundum eandem sententiam dicendum est, minorem
 XXV annis, si condemnatus sit actione famosa, vel
 etiam maiorem XXV annis, absentem reipublicae causa,

c) Cod. Haen. ante ἔλαττον inserit καὶ. d) Cod. Haen. ἀνωτέρω. e) Cod. Haen. plebiscitu. Item paulo post semper haec
 vox scribitur. f) Cod. Haen. οὗτος. Suprascriptum tamen super os eadem manu est οἱ. Sic et paulo post scriptum repe-
 ritur. g) Hoc συνηγοροῦν deest in Cod. Haenel. h) Pro ἄλλως ἀτιμωθέντες Cod. Haen. habet γ'. quod suprascriptum fuit
 eidem verbo in textu. i) Pro τάξεως Cod. Haen. habet, διὰ τάξεως, lineola sub διὰ. k) Cod. Haen. pro ἀποκαταστάσων
 habet δ'. quod ad vocem in textu remittit. l) Cod. Haen. νετάρω δεγέστω. m) Cod. Haen. pro ἀνισχύρω habet ε', quod ad
 textum ablegat. n) Cod. Haen. δίγιστος. o) Fabr. Cod. Haen. et Theod. ἀποκαταστάς. p) Cod. Haen. Fabr. Theod. πά-
 τρωνες. Iidem postea πατρῶνων. q) Hoc καὶ apud Theod. deest. r) Hoc καὶ apud Theod. deest. s) Post μαινομένων Cod.
 Haenel. et Coisl. statim addunt καὶ ἀφρόνων. t) Pro παῖρες Cod. Haen. habet συνηγοροῦσι τάξεως. u) Ruhnken. ἔστιν.
 v) Ruhnken. καταδικασθῇ. Cod. Haen. κατεδικάσθη. Emendavi καταδικασθῇ propter praecedens ἐάν. Sic et postea.

sa^{w)} καταδικασθῆ, καὶ ἤτησεν ἀποκατάστασιν κατὰ τῆς ἀποφάσεως, καὶ ἠδούκησε περὶ τὴν δίκην, ἀναλαμβάνει τιμὴν^{x)} οἰκίαν. τοῖς γὰρ ἐλάττωσι τῶν κε. ἐνιαυτῶν, καὶ τοῖς μείζουσι μὲν, ἀποῦσι δέ^{y)} reipublicae causa^{z)}, ἢ κατὰ φόβον, ἢ κατὰ δόλον τῶν ἀγτιδικῶν, καὶ δι' ἑτέραν εὐλογον αἰτίαν ἀπολειφθεῖσιν, ἐπιτρέπει τὸ ἐδίκτον τοῦ πραιτωροῦ τοῖς ἀρχοῦσι τῶν ἐπαρχιῶν, παρέχειν ἀποκατάστασιν^{a)} ὡς ἐν τῷ ἐξῆς βιβλίῳ μανθάνει. ἀκολουθῶς οὖν ἐστὶν ἐκ τῶν εἰρημένων εἰπεῖν, ὅτι, ἐάν τις ἀτιμοποιῶ^{b)} ἀγωγῇ καταδικασθῆ^{b)}, διὰ^{c)} τὴν εἰς ἀκέραιον αἰτίας ἀποκατάστασιν ἐλευθεροῦται τῆς ἀτιμίας.

L. 2. β'. Γαι. d). Καὶ ἀφρόνων· καὶ οὗτοι γὰρ κηδε-
D. III. 1. μονεύονται.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Καὶ τοῖς τοιοῦτοις γὰρ κηδεύεται.

L. 3. γ'. Οὐλπ. e) Εἴτε ἀπὸ γονέων ἐδόθησαν, εἴτε
D. eod. τοῦ πλείονος μέρους τῶν ἐπιτρόπων, ἢ τοῦ ἔχοντος δικαιοδοσίαν. ἀρχιστείας νόμι τὰς οὐσας, οὐ μὴν τὰς πάλαι^{f)} γενομένας. νύμφη καὶ γαμβρός, καὶ πενθερός, καὶ πενθερὰ λέγονται καὶ^{g)} οἱ πορροτέρω^{h)}.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

ἀπὸ γονέων] τοῦ ἀνίβου.

πλείονοςⁱ⁾ μέρους τῶν ἐπιτρόπων] Θεμάτισον, ὡς ἀκομα δίκης δοθῆναι παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου, ὡς ὁ Ἰνδύξ^{k)} ὁ ἐν τῷ β'. l) κεφ. τοῦ β'. τίτλ. τούτου τοῦ βιβλίου.

ἙΡΜΗΝΕΙΑ.

Συνηγοροῦσι τοῖνυν οἱ ἐν τῷ τρίτῳ^{m)} ἐδίκτω περιεχόμενοι τῷ πονυλλῶ καὶ τῇ πονυλλῇ· πλὴν οὐ πάντες, ἀλλ' ὅστιν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ γονέως τοῦ πονυλλίου, ἢ ἀπὸ τῆς γνώμης ἤτοι συναγρέσεως τοῦ μείζονος μέρουςⁿ⁾ τῶν ἐπιτρόπων, ἢ ἐκ τοῦ τοιαύτην ἔχοντος δικαιοδοσίαν, δέδοται τῶν τοιοῦτων προσώπων, τοιούτοι, πονυλλίου, μανωμένου, ἢ ἀνοούτος^{o)} ἐπιτροπῇ, ἢ κηδεύειν, ἢ τοῦ διαφερόντων αὐτῷ πραγματικῶν διοικήσει. ὑπὲρ δὲ ἀρχιστείας τότε δικολογοῦσαν, ὅτε συνέστηκεν ἡ ἀρχιστεία, οἷον ὑπὲρ τῆς νύμφης· ὑπὲρ γὰρ τῆς ποτὲ νύμφης οὐ δύναται δικολογεῖν.

ΤΟΤ ΑΝΩΝΥΜΟΤ.

τὰς πάλαι γενομένας] Καὶ μὴν οἷδε τὰς νύμφας τῆς φαιμίλιας καὶ μετὰ λόνων τῆς ἀρχιστείας, ὡς βιβλ. 5. του κωδ. τίτλ. λη. διατ. ε. καὶ αὐταῖς δίδωσι τὸ ληγάτον τῆς φαιμίλιας. εἰ γὰρ εἴη συνίσταται ἡ ἀρχιστεία^{p)}, οὐ λαμβάνουσι^{q)}, ὡς προλαμβάνομεναι ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν.

ΤΟΤ ΑΠΤΟΤ^{r)}.

Ἡ προσηγορία τῆς νύμφης καὶ τοῦ γαμβροῦ^{s)}, καὶ πενθεροῦ^{t)}, καὶ τῆς πενθερας, καὶ οἱ πορροτέρω περιέχονται καὶ σημαίνονται, οἷς ἢ πρὸ πρόθεσις εἰσθη προσήθεσθαι· οἷον, συνηγορεῖ τις ὑπὲρ τῆς νύμφης· οὐκοῦν καὶ ὑπὲρ τῆς προσνύμφης, ἢ γονυ τῆς τοῦ ἔγγονου γαμετῆς, καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός τῆς ἔγγονης, καὶ ὑπὲρ τοῦ πατρὸς καὶ μητρός, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ὑπὲρ ἐκάστου, καθάπερ εἶπον, προσώπου, ἐφ' οὗ ἢ πρὸ συλλαβῆ^{u)} τὴν τῆς ἀρχιστείας φυλάττει καὶ ἐπεκτείνει προσηγορίαν.

λέγονται καὶ οἱ πορροτέρω^{v)}] Ὅμοιος βιβλ. β'.

w) Cod. Haen. εἰ πονυλλίκε καῦσα. x) In MS. τὴν οἰκίαν. Quod recte, puto, mutavi in τιμὴν οἰκίαν. R. Etiam Cod. Haen. τὴν οἰκίαν. y) Verba ἀποῦσι δέ desunt in Cod. Haen. z) Cod. Haen. reipublicae de causa. a) Cod. Haen. ἀτιμοποιῶ, sine iota subscripto. b) Cod. Haen. καταδικασθῆ, sine iota subscripto. c) Ita correxi. MS. καὶ τὴν εἰς. R. Etiam Cod. Haen. καὶ τὴν εἰς. Recte correxit Ruhkenius. d) Sic et Fabr. Cod. Haen. Gaius. Cod. Coisl. et Theod. prorsus omittunt nomen ICI, et verba καὶ ἀφρόνων usque ad κηδεμονεύονται statim cum prioribus textus verbis connectunt. Etiam Cod. Haen. verba καὶ ἀφρόνων cum praecedentibus textus verbis coniunxit, unde hoc loco desiderantur. e) Cod. Haen. Ulpianus. In Cod. Coisl. nomen ICI prorsus deest Fabrot. uti Ruhk. Οὐλπ. f) πάλαι, quod cum Ruhkenio habent Cod. Haen. Coisl. et Theod. deest apud Fabr. g) καὶ, quod cum Ruhkenio habent Cod. Haen. Coisl. et Theod. deest apud Fabr. h) Cod. Coisl. Fabr. et Theod. πορροτέρω. i) Cod. Haen. εἴτε τοῦ πλείονος. k) Τοῦ Ἰνδύκος vel Ἰνδικος nomine saepe a Basilicis laudatur Compendium Iuris, ordine alphabetico digestum, v. Saresii Notitia Basilicorum p. 2. R. Ἰνδιξ sunt Paratitla Tipuciti, et Ἰνδικέντης Tipucitus, ut ex literis a fratre carissimo in his Paratitlis occupato Roma ad me transmissis cognovi. l) Cod. Haenel. σα' sive σα' m) Cod. Haenel. pro ἐν τῷ τρίτῳ habet ἐν τῷ γ'. n) μέρους deest in Cod. Haen. o) Pro ἀνοούτος Cod. Haen. habet ἀνόντων. p) Cod. Haen. ἀρχιστέρα. q) Cod. Haen. λαμβάνουσι. r) τοῦ αὐτοῦ in Cod. Haen. deest. s) Cod. Haen. γάμου. In margine correctum est γάμβρου. t) Cod. Haen. τοῦ πενθεροῦ. u) Cod. Haen. προσηγορίαν ἢ πρὸ συλλαβῆ. v) λέγονται καὶ οἱ πορροτέρω in Cod. Haen. desunt. Inscriptio scholii in eo legitur Τοῦ Ἀνωνύμου. Ceterum in hoc toto fere scholio numeri non signis notati, sed plenis integrisque literis in Cod. Haen. scripti sunt.

si condemnatus sit, et petierit restitutionem contra sententiam, eamque in iudicio impetraverit, suam recipere existimationem. Nam minores XXV annis, et maiores, qui reipublicae causa absunt, vel metu, vel adversario- rum dolo, vel alio modo, qui iustam restitutionis cau- sam continet, laesos, ex Praetoris edicto Praesides provin- ciarum in integrum restituunt, uti ex libro sequenti disces. Ex dictis igitur consequitur, ut dicamus, eum, qui famosa actione damnatus est, per restitutionem cau- sae in integrum ab infamia liberari.

II. Gai. Et fatuis: nam et hi in cura sunt.

SCHOLIUM.

Nam et his curator datur.

III. Ulp. Sive a parentibus, sive a maiore parte tutorum, vel ab eo, cuius de ea re iurisdictio est, ea tutela curatiove data erit. Affinitates intellige praesentes, non eas, quae quondam fuerunt. Nurus et gener, et socer, et socrus dicuntur etiam ultteriores.

SCHOLIUM.

a parentibus] scilicet impuberis.

maiore parte tutorum] Fingas, actorem litis dari a tutore, ut Index cap. 2. tit. 2. huius libri.

INTERPRETATIO.

Postulant igitur, qui tertio edicto continentur, pro pupillo et pupilla; non omnes tamen, sed cui eorum a parente pupilli, vel de sententia, aut consensu maioris partis tutorum, aut ab eo, cuius de ea re iurisdictio est, data erit talium personarum, id est, pupilli, furiosi, aut fatui tutela, vel curatio, vel negotiorum ad ipsum pertinentium administratio. Pro affinibus tunc postulant, quando praesens constat affinitas, veluti pro nuru. Nam pro nuru, quae quondam fuit, postulare non possunt.

ANONYMI.

quae quondam fuerunt] Nimirum nurus etiam post affinitatis dissolutionem familiae accenset, ut lib. 6. Cod. tit. 38. const. 5. iisdem quoque tribuit legatum familiae. Quodsi adhuc constat affinitas, non capiunt, cum mariti ipsas praecedunt.

EIUSDEM.

Appellatione nurus, et generi, et soceri, et socrus, ultiores quoque continentur, quibus praepositio pro adici solet. v. g. postulat quis pro nuru. Ergo et pro pronuru, vel nepotis uxore, et pro neptis marito, et pro avo, et avia, verbo, pro quavis, ut dixi, persona, ubi syllaba pro affinitatis appellationem servat et extendit.

etiam ultteriores] Similiter lib. 2. tit. 8. dig. 2.